

Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Bakalářská práce

Kateřina Marešová

**Vývoj a funkce tradičního korejského ženského oděvu
od začátku 19. století do současnosti**

The development and function of traditional Korean women's clothing from the
early 19th century to the present

Praha 2015

Vedoucí práce: Mgr. Blanka Ferklová, Ph.D.

Poděkování

Děkuji Mgr. Blance Ferklové za laskavé vedení této bakalářské práce a také Doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. za mnoho cenných připomínek a rad. Mé poděkování patří také mé drahé mamince za její podporu a trpělivost.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně, že jsem řádně citovala všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 24.5.2015

podpis.....

Abstrakt

Tato práce analyzuje vývoj tradičního korejského ženského oděvu od počátku 19. století do současnosti. Stručně popisuje různé druhy ženského hanboku podle příležitostí, ke kterým se nosil, či podle postavení jeho majitelky. Dotýká se také tematiky symboliky barev a výšivek. Hlavním cílem je charakteristika měnící se formy a funkce tradičního ženského oděvu s ohledem na vyvíjející se korejskou společnost. Práce je rozdělena na kapitoly chronologicky a pokrývá dobu od pozdního Čosŏnu až do 21. století.

Abstract

This thesis analyses the development of traditional Korean women's clothing from the early 19th century to the present. It briefly describes the different kinds of female hanbok by corresponding occasions or by the status of its owner. It also concerns the themes of symbolism of colours and embroidery. The main objective of the thesis is the characteristics of the changing form and function of traditional female clothing with regard to the developing Korean society. The work is divided into chapters chronologically and covers the period from the late Choseon up to the 21st century.

Klíčová slova

tradiční korejský ženský oděv, hanbok, symbolismus oděvu, korejské oděvy v 19. a 20. století, Korea

Keywords

traditional Korean women's clothing, hanbok, the symbolism of clothing, Korean clothing in the 19th and 20th century, Korea

Obsah

1. Úvod	8
2. Tradiční hanbok v období Čosŏnu	10
2.1. Části tradičního ženského hanboku	12
2.1.1. Pokrývky hlavy	12
2.1.2. Vrchní díly ženského hanboku	17
2.1.3. Spodní díly ženského hanboku	19
2.1.4. Boty a ponožky	20
2.1.5. Dekorativní prvky	23
2.2. Barevný symbolismus	27
2.3. Dekorativní výšivky	28
2.4. Rozdělení hanboků podle sociálního postavení	31
2.5. Hanboky určené ke speciálním příležitostem	37
3. Doba otevírání Koreje	40
3.1. Tawŏngunovy reformy	40
3.2. Postupné otevírání Koreje a pronikání prvních západních vlivů	40
3.3. Vyhlášení korejského císařství a následné restriktce	41
4. Období japonské okupace	42
4.1. Bílý hanbok a boj o zachování národní identity	44
4.2. První školní uniformy	44
4.3. Hnutí 1. Března	46
4.4. Nová žena	47
4.5. Reakce na hnutí nových žen	50
4.6. Konec japonské okupace	50
5. Korejská válka a 50. léta	51
6. Vývoj od 60. let do konce století	56
6.1. 60. léta	56
6.2. 70. léta	57
6.3. 80. léta	59
6.4. 90. léta	60
7. Novodobé snahy o obnovu hanboku	62
7.1. Kärjang hanbok	62
7.2. Den Hanboku	63
7.3. Sänghwal hanbok	63

7.4. Styl Han	64
8. 21. Století	65
8.1. Hanbok inspiruje svět	65
8.2. Hanbok jako sváteční oděv	68
8.3. Hanbok z pohledu moderního spotřebitele	73
8.4. Hanbok jako módní produkt	74
8.5. Hanbok jako vývozní artikl	76
8.6. Hanbok jako součást diplomacie	78
9. Závěr	80
Slovníček pojmů	82
Seznam použitých zdrojů	84

1. Úvod

Po dlouhou dobu byl v Koreji oděv symbolem postavení a moci jeho nositele a obzvláště v přísně konfuciánské společnosti Čosönu existovala mnohá pravidla o tom, co se má a nemá nosit. V té době měla každá část oděvu, jeho barva i výšivky svůj význam. Oděvy se lišily i podle příležitostí ke kterým se nosily. Od té doby ale uplynulo mnoho let a Korea prošla různými obdobími, která poznamenala jak samotnou korejskou společnost, tak i zvyklosti v jejím odívání. Od násilné modernizace přes přísné restriktce až k úplnému uvolnění, to vše mělo za následek mnohé změny v pohledu na tradiční korejský hanbok. Vzhledem k tomu, že i dnes stále můžeme spatřit Korejce, kteří hanbok oblékají při zvláštních příležitostech, víme jistě, že tento tradiční oděv svůj význam ještě úplně neztratil. Těžko ale můžeme říct, že moderní Korejci nosí stejně jako v minulosti hanbok proto, aby ukázali své společenské postavení či funkci.

Cílem práce je analýza vývoje tradičního korejského ženského oděvu v období od počátku 19. století až po současnost s důrazem na změnu jeho funkce v průběhu jeho vývoje s ohledem na měnící se korejskou společnost. Vzhledem k tomu, že se obvykle historie vykládá shora, i tato práce je zaměřená především na vyšší vrstvu obyvatel, jíž oděvy byly přirozeně rozmanitější a také se častěji zachycovaly na dobových obrazech a později fotografiích.

Práce je rozdělená na sedm základních kapitol. První kapitola představuje tradiční ženský hanbok, jaké má části a k jakému účelu sloužil. Přibližuje jaký je rozdíl mezi hanboky jednotlivých společenských vrstev. Lehce se také dotýká významu barev a symbolů. V neposlední řadě charakterizuje ženské hanboky podle toho, k jaké příležitosti se nosily. Druhá kapitola mluví o vývoji tradičního oděvu v době otevírání Koreje světu. Popisuje především dobové reformy a první zahraniční vlivy a jejich dopad na ženské odívání. Třetí kapitola se věnuje dlouhému období japonské okupace a dalším změnám, zejména ve funkci hanboku. Tato kapitola také mluví o změnách v samotné ženské společnosti. Zvláštní pozornost je také věnována prvním školním uniformám. Následující kapitoly dále stručně popisují vývoj oděvu vždy v jednotlivých desetiletích s ohledem na vyvíjející se korejskou společnost. Kromě tradičního hanboku se zde mluví i o běžných oděvech, které v tu dobu v Koreji začínají převažovat. Poslední kapitoly charakterizují moderní hanbok, jeho různé podoby, význam a pohled dnešních Korejců na něj.

Práci doplňují výřezy z obrazů dvou dobových malířů, Sin Junboka a Kim Ůnhoa, a dále pak četné fotografie často neznámých autorů.

K přepisu korejských slov do češtiny byla použita česká vědecká transkripce a na konci práce je připojen slovníček pojmů, kde jsou jednotlivá transkribovaná slova uvedena v korejštině a ještě jednou stručně vysvětlena.

2. Tradiční hanbok v období Čosönu

Od příchodu prvního korejského hanboku v období Tří království až po období státu Čosön prošel tradiční korejský oděv mnoha změnami. Tradice korejského odívání byla mnohokrát ovlivněna různými zahraničními styly, z nichž asi největší vliv zanechala sousední Čína, jejíž vzory byly přijímané po dlouhá léta. Právě z Číny také pocházela většina látek a materiálů k šití hanboků, stejně jako náměty na výšivky a dekorace. Byla to ale až doba pozdního Čosönu, která přinesla konečnou podobu hanboku. Proto pokud se dnes mluví o tradičním hanboku, můžeme si představit právě šat, který oblékala vyšší vrstva obyvatel v období pozdního Čosönu.

V tomto období sloužil hanbok hlavně jako znak postavení ve společnosti. Podle oblečení bylo snadné rozpoznat obyčejného člověka od vznešeného, jeho postavení ve společnosti, rodinný stav i funkci. Dobrý ekonomický vývoj, změny v hospodářství, obchodu i řemeslné výrobě vedly k celkové prosperitě země a lidem se dařilo natolik dobře, že se mohli zaměřit i na takový aspekt života jakým je odívání. Obzvlášť vyšší vrstva obyvatel dávala barevnými a zdobenými obleky jasně najevo svou majetnost. V Koreji existoval složitý systém toho, co a kdy se smí a nesmí nosit, a obyčejní lidé tento systém museli striktně dodržovat. Vyšší vrstva určovala vzory a obyčejní lidé tyto vzory kopírovali. Percival Lowell, podnikatel a spisovatel, který procestoval Koreu v 80. letech 18. století ve své knize *The Land of Morning calm* napsal:

„Co Korejec může, ba co musí nosit, není dáno nepsaným pravidlem, nýbrž závazným zákonem. Pro daného člověka a v daný čas je změna možná pouze v rámci úzkého časového úseku. Ale v souladu s obřady musí až do konce života měnit oblečení. Oděv musí měnit na základě svého věku, životního postavení a momentálního povolání. Od chvíle, kdy je poprvé zabalen do plenek, až do svého řádného pohřbu musí stále měnit své oblečení za nové. A pak se na vrcholu této sekulární variace opakují nekonečné pravidelné změny.“¹

Tento složitý a přísný systém přetrvával v Koreji ještě dlouho a mění se prakticky až v době otevírání Koreje světu a pronikání prvních západních vlivů do tradiční korejské společnosti.

1 *The Land of Morning Calm*, str 317

Konečnou podobu korejského oděvu, tedy takového, jaký ho známe dnes, přineslo v Čosönu období králů Jöngdžoa (1725-1776) a Čöngdžoa (1776-1800). Vládnoucí vrstva odmítala nadále přijímat čínské vzory nové vládnoucí dynastie Čching a místo toho si vytvářela vlastní styl. Společnost byla ovlivněná především neo-konfuciánskými ideály, které se snažila promítnout do každé části života, tedy i do odívání. Vzhledem k tomu, že správným neo-konfuciánským ideálem pro ženy byla jejich cudnost, musely se i hanboky tomuto ideálu přizpůsobit.

Ačkoliv na Západě je ženská cudnost vnímaná jako snaha o zakrytí celého těla, v Koreji to fungovalo jinak. Ženské hanboky byly kupodivu zahalující i odhalující zároveň. Sukně byla dlouhá až na zem a velmi široká, aby zcela zakryla nohy. Zejména v pozdním období Čosönu nabírala tvar zvonu, tudíž byla velmi objemná v oblasti boků.² Aby se toho docílilo, nosily ženy velké množství spodniček. Vzhledem k tomu, že byly sukně tak dlouhé, musely se posadit velmi vysoko a zavazovaly se tak až nad prsy. Naproti tomu kabátky byly velmi krátké a zakrývaly tak skoro jen ramena a ruce. Tento kabátek se navíc postupem času čím dál tím víc zkracoval a tak ke konci Čosönu byl až tak krátký, že odhaloval vysoko postavený pas sukně, který měl zůstat očím skryt. Někdy byly kabátky dokonce tak krátké, že mohly při sebemenším pohybu ženě odhalovat prsa.³ Takové odhalování bylo obzvláště neo-konfuciánskými učenici považováno až za hříšné.⁴

Ilustrace 1: Ženský hanbok, Sin Junbok, poč. 19. století

2 A Study on Fashion Design Incorporating Korean-Style Motifs, str 142-144

3 The Land of Morning Calm, str 322

4 Traditional Korean Costume, str 10-13

2.1 Části tradičního ženského hanboku

2.1.1 Pokrývky hlavy

Pokrývky hlavy měly různé funkce. Některé naznačovaly pozici lidí ve společenském žebříčku, stejně jako jejich oblečení, některé se nosily vyloženě z praktických důvodů. Podle konfuciánské tradice byly pokrývky hlavy dominantou šlechticů a ukazovaly jejich společenskou nadřazenost. Protože ženám z vyšší vrstvy nebylo dovoleno setkávat se běžně s muži a musely se při příležitostných vycházkách ven náležitě chránit, mnoho pokrývek hlavy sloužilo právě k jejich ochraně před pohledem zvědavců. Pouze při slavnostech a rituálech takové ženy mohly nosit místo běžných pokrývek hlavy ozdoby, které doplňovaly jejich barevné hanboky. Naproti tomu obyčejní lidé nosili různé ochrany hlavy pouze z praktických důvodů, tedy například při dešti, prudkém slunci nebo v zimě. Na vesnici byly oblíbené slaměné klobouky proti slunci nebo klobouky ze skládaného olejového papíru proti dešti.⁵

Čoktturi

Čoktturi byla ozdobná čepička pro ženy z vyšších vrstev. Před příchodem Čoktturi ženy obvykle nosily rozměrné zdobené paruky, když byly ale v roce 1756 zákonem zakázané, musely ženy najít jinou alternativu, a tak začaly hojně nosit právě čoktturi. Tato čepička se vyráběla z černého hedvábí a byla zdobená korály, jantarem a perlami. Spodní část byla užší a kulatá a směrem nahoru se rozšiřovala a nabírala tvaru krychle.⁶

Ilustrace 2: Čoktturi, Kim Ůnho, 1. pol. 20. století

5 Traditional Korean Costume, str 19

6 Hanguk poksik munhwaŭi hŭrŭm, str 313

Hwagwan

Hwagwan byla ozdobná čepička, která se stejně jako čokgduri nosila při oslavách a rituálech. Vyráběla se z několika vrstev černého hedvábí a zdobila se perlami, výšivkami i drahými kameny. Po stranách měla přišité dva hedvábné provázky na zavazování pod bradou.⁷ V pozdním Čosŏnu začínaly hwagwan nosit ke zvláštním příležitostem (například na svatbě) i obyčejné ženy z nižších vrstev nebo i holčičky na oslavách svých prvních narozenin.⁸

Ilustrace 3: Hwagwan (vlevo), počátek 20. století

Pchungčcha, nambaü, a čobaü

Pchungčcha, nambaü a čobaü byly především zimní čepice, které oblékali jak muži, tak ženy. Pchungčcha a nambaü měly prodloužený zadní díl, který zakrýval týl i šíji, čobaü byla kratší, ale zakrývala líce. Rozdíl mezi pchungčchou a nambaü byl ten, že u pchungčchy byla část zakrývající uši pevně přišita, zatímco u nambaü se musela tato část zvlášť přidávat a pak se pod bradou zavazovala. Přídavné části zakrývající uši se říkalo polkki. Všechny tyto čepice měly na vršku hlavy otvor. Vyráběly se z tmavých teplých materiálů jako bavlna a flanel a byly lemované hedvábím nebo kožešinou. Přední i zadní části těchto čepic se zdobily korálky, drahými kameny, ozdobnými copánky, střepečky a uzly. Po stranách čepic se vyšívaly nejrůznější symboly. Některé z těchto čepic měly i letní variantu, která se nosila při slavnostních událostech a zároveň chránila i před sluncem.

7 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 113

8 Hanguk poksik munhwaüi hürüm, str 313

Ilustrace 4: Pchungčcha (uprostřed), Sin Junbok, poč. 19. století

Ajam

Ajam byla další z ženských zimních čepic. Vypadala jako kožená čepička, která měla v zadní části přišité dlouhé pruhy látky. Na tyto pruhy látky, stejně jako na boky čepice, se pak našívaly různé ozdobné ornamenty a drahé kameny. Vršek mohl zůstat zavřený i otevřený. Na přední část čepice se pak našívaly ozdobné štrapečky.

Ilustrace 5: Ajam, konec 19. století

Čönmo

Čönmo byl klobouk ve tvaru malého deštníku, který nosily profesionální společnice kisäng. Tvořilo ho 14-16 bambusových paprsků pokrytých rýžovým papírem napuštěným olejem z perily⁹. Vrchní vrstva se mohla zdobit květinovými vzory nebo motýly. Pod krkem se klobouk uvazoval k hlavě pomocí stuhy.

Ilustrace 6: Čönmo, Sin Junbok, poč. 19. století

Nöul

Nöul byla pokrývka hlavy nošená pouze vznešenými ženami dynastie I. Jednalo se o velký kulatý klobouk, který překrýval dlouhý hedvábný šátek v tmavých barvách. Jeho účelem bylo skrýt šlechtičnu před zrakem okolí. Délka šátku se různila - některé šátky zakrývaly celé tělo, ale častěji zakrývaly pouze obličej. Podle délky šátku se pak dalo dobře určovat výše postavení šlechtičny. Čím delší šátek, tím vznešenější dáma se pod ním skrývala. Některé pozdější šátky měly vpředu i otvor pro oči ze síťoviny.¹⁰

Ssügäčchima

Účel ssügäčchimy byl stejný jako v případě nöulu. Tvarem připomínala plášť a zavazovala se pod bradou tak, aby zakrývala hlavu a ramena nositelky.¹¹

9 Perila je rostlina z čeledi hluchavkovitých. Z jejích semen se vyrábí přírodní olej.

10 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 112

11 http://www.koreatimes.co.kr/www/news/art/2010/07/148_65774.html

Ilustrace 7: Ssŭgäčhima, Sin Junbok, poč. 19. století

Sakkat

Sakkat byl klobouk ve tvaru deštníku, který se vyráběl z bambusu nebo z rákosu. Nosil se obvykle při pohřbech, na dlouhých cestách nebo jako ochrana před deštěm a sluncem. Klobouky menších rozměrů ženy zakrývaly své obličej, klobouky větších rozměrů mohly ženy zakrýt skoro celou horní část těla.¹²

Ilustrace 8: Sakkat, poč. 20. století

12 Traditional Korean Costume, str 35

2.1.2 Vreční díly ženského oděvu

Čögori

Čögori byl kabátek, který nosily jak ženy, tak muži. Měl dlouhé, lehce zakřivené rukávy a vpředu se zavazoval pomocí stuhy. Ženský čögori se od mužského v období Čosönu lišil zejména délkou. Ženský čögori býval kratší a také zdobnější.

Každá část čögori měla svůj specifický název. Bílému límečku vyztuženému tvrdým papírem se říkalo tongdžöng, vnější část límečku byla kit, spodní lem kabátka byl torjön a stuze, pomocí které se čögori zavazoval, se říkalo korüm.¹³ Čögori se zavazoval tak, že se levá část s delším koncem korümu přeložila přes pravou stranu a na pravé straně se uvázala ke kratšímu konci korümu. Kromě toho se ještě do vnitřní části našivaly menší stužky, kterými se čögori uvázal zevnitř těsně pod podpažím. Samotný korüm neplnil pouze praktickou funkci, nýbrž i tu dekorativní. Na korüm se našivaly zlaté a stříbrné květiny, listy i další přírodní motivy. Bílý límeček tongdžöng byl vyměnitelný, což bylo velmi praktické, vzhledem k tomu, že se dostával do přímého kontaktu s kůží. Když se pak ušpinil, jednoduše se vyměnil a tím výrazně snížil náklady na údržbu celého oděvu. Pokud se hanbok potřeboval vyčistit, rozpáral se na jednotlivé součásti, každá část se prala a žehlila samostatně a poté se hanbok znovu sešil.

Přestože vznešené dámy dynastie I nenosily tolik šperků jako jejich předchůdkyně, jejich čögori bývaly téměř vždy zdobeny přívěsky ze zlata či polodrahokamů, střapečky a ozdobnými uzly.^{14 15}

Pod čögori nosily ženy buď sokčögori nebo sokčöksam. Oboje svým tvarem připomínaly čögori, byly ale tenčí a vyráběly se z bílého nebo růžového hedvábí. Bylo to vlastně jakési spodní prádlo, které nosily výhradně ženy z vyšších vrstev. Účelem takového prádla bylo v zimě zahřát a v létě chránit před horkem. S tím, jak se postupem času čögori zkracovaly, obvazovaly si ženy tělo mezi spodním koncem čögori a začátkem čchimy ještě pásem, kterému se říkalo kasümgarikä. Tento pás byl také velmi praktický v chladném počasí.¹⁶

13 Segjehwarül ühan čöntchonghanbökkwa hansütchail, str 306

14 Hanguk poksik munhwaüi hürüm, str 270

15 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 56-59

16 <http://www.heritagechannel.tv/hp/hpContents/story/view.do?contentsSeq=794&categoryType=2>

Ilustrace 9: Krátké dámské čögori, pod ním kasŭngarikä a ozdobné střapečky, Sin Junbok, poč. 19. století

Pädža

Pädža byla vesta, která se nosila přes čögori. Její užití bylo čistě praktické - chránila proti zimě. Ženské vesty byly ve srovnání s mužskými vestami kratší. Vyráběly se z teplých materiálů a byly lemované kožešinou, zejména jehněčí, mývalí nebo králičí. Byly také typicky bohatě zdobené výšivkami. Pädžu mohl doplňovat toši - rukávník ve tvaru válce, kam si lidé schovávali ruce. Toši se vyráběl z bavlny nebo z hedvábí a také se lemoval kožešinou. Stejně jako na pädžu se na něj pro okrasu mohly aplikovat zdobné výšivky. Toši se mohl nosit i v létě, ale v tom případě se vyráběl z bambusu a koňských žíní, které dobře odváděly teplo a napomáhaly tomu, aby se rukávy nenavlhčily potem.¹⁷

Turumagi

Turumagi byl kabát, který nosily jak ženy, tak muži. Na počátku se mezi šlechtou nosil jako část spodního nebo domácího oblečení, zatímco mezi obyčejnými lidmi se nosil jako venkovní oblečení a jako svršek. Vyráběl se z kalika¹⁸, vlny, bavlny, hedvábí i ramie¹⁹. Oblíbenými barvami byla šedá a modrá. V roce 1884 nahradil za nařízení vlády turumagi většinu kabátů.

¹⁷ Traditional Korean Costume, str 150-152

¹⁸ Kaliko je tkanina střední hmotnosti v plátňové vazbě z bavlněné nebo viskóзовé příze

¹⁹ Ramie je rostlina podobná kopřivě a pěstuje se kvůli lýkovému vláknu, z kterého se pak dělá látka

2.1.3 Spodní díly ženského oděvu

Čchima

Čchima byla jednoduše zavínovací sukně. Existovalo mnoho druhů, které se lišily podle použití – na běžné nošení, na rituály a zvláštní příležitosti (svatba, pohřeb, oslavy...). Podle postavení nositelky a ročního období se lišil materiál, ze kterého byla vyrobena. Od hedvábí, ramii a bavlnu přes hedvábí, brokát a další drahé látky. V zimě se nosily prošívané sukně s podšívkou a v létě se nosily jednouché bez podšívky. Barva sukně se také lišila podle postavení a věku ženy - mladé vdané dívky běžně nosily červené sukně a starší ženy zase modré. Ženy s nižším statutem nosily kratší střihy bez barev a pouze ve speciální dny mohly obléct sukně až na zem.

Na rozdíl od západního oblečení, které se vyrábělo v několika velikostech, korejské oblečení se šilo v jedné univerzální velikosti, která se dala upravit přímo na těle uvázáním. Proto ani čchima neměla žádnou specifickou velikost v pase, prostě se obmotala kolem těla a zavázala se, jak bylo potřeba. Korejské sukně byly navíc praktické – kromě normálního nošení se z nich snadno mohl stát plášť, mohly se roztáhnout na zemi jako deka, přehazovaly se přes hlavu jako ochrana před sluncem, a dokonce se používaly i jako vlajky, které se věšely na stožáry.²⁰

Jednou speciální vlastností čchimy bylo její použití jako malířské plátno. Na sukni se dalo kreslit, malovat či psát. Přední a pravidelní návštěvníci domů pro kisäng například pomalovávali sukně svých oblíbených dívek, se kterými měli blízký vztah. Takové dílo pak mohlo sloužit jako žádost o ruku nebo jen jako poděkování za služby.²¹

Aby sukně nabrala většího objemu, nosily pod ní ženy různé druhy spodniček. Mudžiki například měla více barev a vrstev a vzadu se zavazovala, naproti tomu tásjumčchima byla jednovrstvá a jednobarevná. Pod spodničkami se ještě nosilo něco jako dnešní spodní prádlo – sokpadži (jednoduché kalhoty), tansokot (volné kalhoty se širokými nohavicemi), soksokot (kalhoty tvarem podobné tansokot) a tarisokot (něco jako jednoduché kalhotky)²²

20 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 59-61

21 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 59-61

22 Hanguk poksik munhwaüi hürüm, str 280-283

Ilustrace 10: Čhima a její spodní vrstvy, Sin Junbok, poč. 19. století

2.1.4 Boty a ponožky

Unhje

Protože byly tyto boty vhodné jen do sucha, říkalo se jim také marŭnsin (suché boty). Unhje se vyráběly z hedvábí a kravské kůže a byly šity nití namočenou do vosku. Povrch se zdobil výšivkami. Ženské unhje byly vpředu tvarované více do špičky než ty mužské. Špička byla mírně zvednutá od země. Levá a pravá bota se od sebe lišily pouze směrem švu v přední části boty.²³

Zvláštním druhem unhje byly kkotsin (květinové boty). Říkalo se jim tak, protože byly poseté barevnými vyšívanými květy²⁴. Nemohl si je ovšem dovolit každý, byly tak drahé a vzácné, že si je ženy někdy přinášely na svatbu jako věno.²⁵

Ilustrace 11: Kkotsin

²³ Traditional Korean Costume, str 157-164

²⁴ Nejčastějším vzorem byly květy švestek a pivoňky

²⁵ http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=503

Čipsin

Čipsin byly boty vyrobené ze slámy, kůry morušovníku nebo rýžového papíru. Nejprve se staly oblíbenými mezi šlechtou, ale protože nebyly moc kvalitní, nosili je později jen obyčejní lidé. Bylo u nich možné přizpůsobit velikost díky přidělaným provazům, které se utahovaly nebo povolovaly.

Ilustrace 12: Čipsin

Mitchuri

Mitchuri byly vyrobené stejným způsobem jako čipsin a byly svým vzhledem velmi podobné, ale místo ze slámy se vyráběly z ramie, konopí, nebo dokonce z pruhů kůže. Svoji kvalitou proto čipsin lehce převyšovaly. Velikost těchto bot se rovněž dala přizpůsobovat.

Činsin

Výhodou bot činsin bylo to, že se daly nosit i v dešti. Vyráběly se z kraví nebo koňské kůže, která se na měsíc namáčela do oleje.

Ilustrace 13: Činsin

Namaksin

Namaksin byly vyvýšené dřevěné boty. Nejlepší dřevem pro výrobu bot bylo dřevo z paulovnie. Povrch bot se mazal voskem pro ochranu před praskáním a před

deštěm. Mužské boty měly více zatočenou a špičatou špičku.²⁶

Ilustrace 14: Namaksin

Pösön

Pösön byly tradiční bílé ponožky se zahnutou špičkou. Vyráběly se z bavlny a v zimě se k nim přišívala podšívka. Ženy a muži obvykle nosili pösön bez zdobení, zatímco děti na nich měly výšivky a barevné střípačky. Tyto ponožky byly jedinou součástí hanboku, která padla přesně na míru.²⁷

Ilustrace 15: Děti mají na sobě ponožky pösön a boty činsin. V pravo můžeme vidět i namaksin, počátek 20. století

26 Traditional Korean Costume, str 152-153

27 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 91

2.1.5 Dekorativní prvky

Co se týče doplňků šatů, převládala i zde v pozdním období Čosönu elegance a střídmost nad okázalostí. Dámy nosily různé ozdoby, které nejen podtrhovaly krásu a linii hanboku, ale také sloužily k praktickým účelům, jelikož mohly ukrývat třeba nádobku s voňavkou nebo šitíčko. Na ústupu byly i okázalé účesy. Nosily se ale stále ozdobné spony vyráběné ze zlata a zdobené drahými kameny (například rubíny nebo safíry), perlami nebo mořskými korály. Vyráběly se, stejně jako výšivky, ve tvaru fénixů, motýlů a nejrůznějších květin.²⁸

Ttöldžam, twitkkodži a pinjõ

Jedná se nejrůznější spony a jehlice do vlasů. Vyráběly se ze zlata, stříbra nebo nefritu. Ttöldžam, tři zlaté spony, zdobily účes při zvláštních příležitostech, malé spony twitkkodži zdobily ženské drdoly, a pinjõ, velká jehlice, držela drdol pohromadě.

Ilustrace 16: Různé druhy pinjõ

Norigä

Norigä byly ozdobné přívěšky, které měly mnoho podob a variací. Vyráběly se také z mnoha různých materiálů. Populárními motivy byly motýli, květiny a geometrické tvary. Zdobily se polodrahokamy, korály, ozdobnými uzly i střapečky. Při speciálních událostech

28 Traditional Korean Costume, str 13-15

se šaty zdobily norigä se třemi nebo pěti různými ornamenty. Norigä mělo tři části – očko, kterým se ozdoba přivazovala k oděvu, samotný ornament a jeden nebo několik střípečků na konci. Někdy se místo ornamentu uprostřed nacházela malá schránka na parfém či léky. Všechny tři části byly spojené zapletenými hedvábnými šňůrami. Norigä patřilo mezi nejvzácnější majetek rodiny a tak se tyto přívěšky dědily z generace na generaci.

Ilustrace 17: Různé druhy norigä

Ůndžangdo

Ůndžangdo byl malý stříbrný nožík, který si ženy věšely na konec stuh na čōgori. Byl symbolem ochrany ženské počestnosti a cudnosti. Bylo však zakázané nosit nůž delší než 10cm, protože takový nůž už byl považován za smrtelnou zbraň.

Ilustrace 18: Ůndžangdo

Čumuni

Než se v 80. letech 20. století rozšířily kapsy, musely korejské ženy vymyslet jiný způsob jak ukládat drobné cennosti. A právě k tomu jim sloužily malé hedvábné váčky, kterým se říkalo čumuni. Tyto váčky visely ženám u pasu a obvykle v nich mívaly ukryté léky, parfémy, peníze nebo tabák. Pytlíčky měly různé tvary, barvy a byly různě zdobené. Některé byly velmi jednoduché, jiné na sobě měly složité výšivky, střapečky, ozdobné uzly a polodrahokamy. Čumuni se také staly populárním dárkem.²⁹

Ilustrace 19: Čumuni

Karakčči

Další z řady ozdob, které doplňovaly ženský hanbok, byly i prsteny. Těm se říkalo karakčči. Karakčči se vždycky nosily dva, každý na jedné ruce. Prsteny se vyráběly z různých materiálů, například ze stříbra, zlata nebo nefritu.³⁰

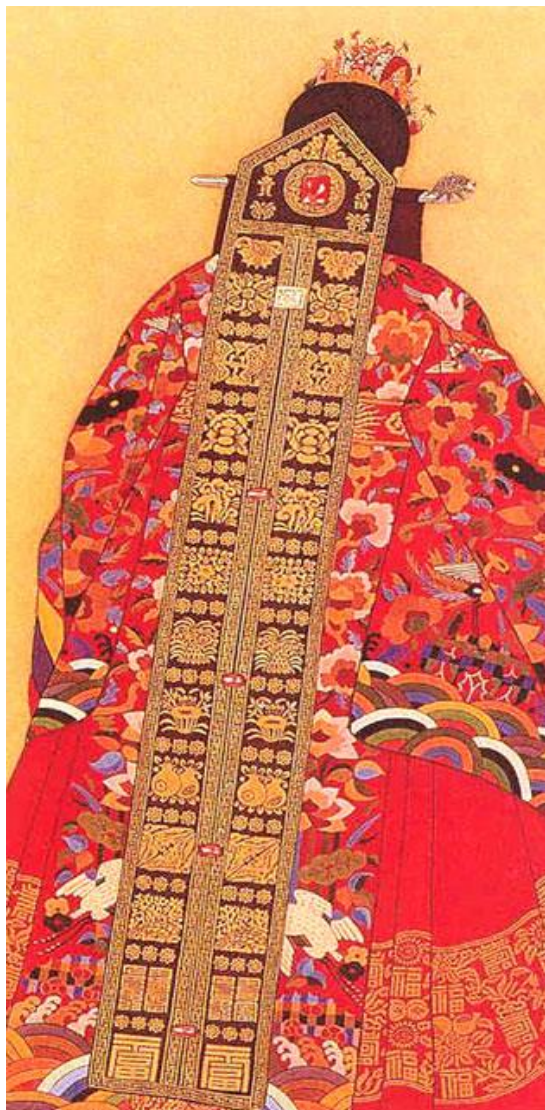
Ilustrace 20: Různé karakčči

²⁹ Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 115-123

³⁰ http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=503

Tänggi

Tänggi byla stuha, která se vážala do vlasů, nejčastěji na konec copu. Existovalo mnoho druhů stuh podle příležitostí, ke kterým se nosily. Například pässitänggi, což byla látková čelenka ve tvaru diamantu nebo kruhu, nosily malé holčičky. Také malttuktänggi, stuha s hranatým zakončením, byla určená především pro děti a mladé ženy. Svobodné ženy nosily čebiburitänggi, která byla zakončena do špičky a vyšívala se zlatem nebo zdobila malými úlomky nefritu. Totchuraktänggi byla široká a dlouhá stuha pro nevěstu. Ččoktänggi byla určená pro starší vdané ženy a nosila se spolu s drdolem.³¹

Ilustrace 21: Svatební totchuraktänggi

31 Traditional Korean Costume, str 65-66

2.2 Barevný symbolismus

Barevný systém, který se užíval na šaty zejména vyšší vrstvy, se primárně řídil starodávnou filozofií jin a jang. Barvy jin a jang jsou rozdělené na pět základních (modrá, červená, žlutá, bílá a černá) a na pět sekundárních barev (zelená, růžová, azurová, fialová a žlutozelená). Každé z nich bylo přiřazeno jedno období, živel a světová strana. Navíc se věřilo i v rituální užití barev.³² Například modrá prý zahání duchy a kombinace více základních barev napomáhá nastolení harmonie. Pro přehlednost jsou významy podle systému jin a jang uvedeny v následující tabulce.

Barva	Směr	Živel	Období
Modrá	Východ	Dřevo	Jaro
Červená	Jih	Oheň	Léto
Žlutá	Střed	Země	Změna období
Bílá	Západ	Kov	Podzim
Černá	Sever	Voda	Zima

Zatímco pět základních barev bylo většinou užíváno pro oblečení určené ke speciálním událostem, jako jsou svatby, slavnosti a rituály, ostatní barvy a jejich kombinace byly užívány pro každodenní nošení.

Kromě systému jin a jang se užívání barev řídilo především nařízeními vládců. Ten určoval, kdo smí nosit jakou barvu podle jeho věku, postavení či rodinného stavu. V podstatě každá barva užitá na jakoukoliv část oděvu vyšší vrstvy pak měla svůj vlastní význam. Tak například fialový límeček na ženských šatech symbolizoval manžela, modré manžety zase syna, červená sukně svobodnou ženu a žlutá barva byla výhradně symbolem moci panovníka, a tudíž užívána na královském oděvu.³³

Kombinaci více základních barev se říká säktong. Často ji můžeme vidět jako různobarevné pruhy na slavnostních čögori. Jak již bylo zmíněno, této kombinaci se využívalo hlavně proto, že se věřilo, že více základních barev pohromadě navozuje harmonii.³⁴

Nejčastější barvou hanboku chudých byla bílá. Nemožnost dostat se k drahým barevným látkám a restrikce ze strany království ale nebyly jediným důvodem. Korejci už

32 A Study on the Colors and Coloration of Jeogori of Chosun Dynasty and the Modern Period of Korea, str 51-55

33 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 34-36

34 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 34-35

od pradávna projevovali v této barvě zálibu a není tak divu, že se jim proto říkalo národ bíle oděných. Bílé hanboky nosily jak ženy, tak i muži. Bílá barva na šatech dobře kontrastovala s jejich černými vlasy. Dnešní experti říkají, že kombinace černé a bílé Korejcům sluší nejvíce nejspíš kvůli tomu, že rozdíl mezi jejich barvou kůže a vlasů je stejně radikální jako kontrast mezi bílou a černou. Bílá barva byla tak oblíbená, že se později v očích Korejců stávala jedním ze symbolů vlastenectví a tak není divu, že byla později v historii zakázána (viz období japonské okupace).³⁵

2.3 Dekorativní výšivky

Stejně jako i v dřívějších obdobích byly i v období pozdního Čosōnu šaty vyšších vrstev obyvatel zdobeny nejrůznějšími výšivkami. Avšak jak už bylo řečeno, protože ideálem doby byla skromnost a cudnost, počet výšivek a dekorací se výrazně snížil. Ke konci Čosōnu pak byly výšivky výhradně dominantou vládnoucí vrstvy. Také pozice výšivek se měnila. Dekorace se přesouvaly z úrovně kolen do úrovně kotníků. Veškeré výšivky byly, stejně jako barvy látek, založené na tradičním symbolismu a tak každá květina i slovo vyšité na hanbok mělo svůj význam. Mezi nejoblíbenější výšivky pozdního Čosōnu patřily ty, které zobrazovaly různé rostlinné vzory.^{36 37}

Podle profesora Kwōn Junhūi se dají výšivky na korejských látkách rozdělit do tří skupin: čínské znaky, symboly se skrytým významem a symboly, které vznikly díky shodě ve výslovnosti čínských slov s korejskými. Symboly z různých skupin se samozřejmě mohou kombinovat. Pro přehlednost bude po každé skupině výšivek následovat tabulka shrnující nejčastější typy motivů a jejich význam.

V první skupině symbolů se setkáváme s výšivkami čínských znaků. Na hanbok se přímo vyšivala slova, jako například su (dlouhověkost), hūi (radost), pu (hojnost) nebo pok (štěstí).

Výslovnost	Čínský znak	Význam
su	壽	Dlouhověkost
hūi	喜	Radost
pu	富	Hojnost
pok	福	Štěstí

35 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 32-35

36 The study on the Decorative factors of Korean Traditional Skirts: Chima, str 32-33

37 Symbolism in Traditional Korean Silk Designs, str 19

Do druhé skupiny symbolů zařazujeme nejružnější výšivky rostlinných, živočišných a dalších motivů, které navozují nějakou představu či význam. Tak například když se podíváme na granátové jablko, vidíme mnoho semínek, a proto tento plod symbolizoval mnoho potomků. Nebo jeřáb, který žil podle legendy po tisíce let, byl symbolem dlouhověkosti. Stejně tak fénix byl už od pradávna často užívaným motivem. Fénix byl skoro dva metry vysoký smyšlený pták, kterému se přezdívalo král všech ptáků. Tento pták prý žil jen mezi paulovniemi a živil se výhradně bambusem. Říkalo se, že nikdy neubližuje ani rostlinám ani hmyzu. Byl to pták velmi vznešený, nikdy necestoval a za žádných okolností se nechoval nevhodně. Fénix byl z těchto důvodů obvykle symbolem královny. Mezi další užívané symboly patřil například lotos (čistota), pivoňky (hojnost), broskve (dlouhověkost), tygři (královská rodina) nebo draci (císařovna). Oblíbeným motivem byly i tzv. 4 vznešené rostliny (švestka, bambus, chryzantéma a lotos), které byly symbolem urozenosti a ušlechtilosti.^{38 39}

Symbol	Význam
Lotos	Čistota, vznešenost
Pivoňka	Čest, hojnost
Chryzantéma	Vznešenost
Paulovnie	Místo, kde žijí fénixové
Granátové jablko	Mnoho potomků
Tykev	Potomci, hojnost
Broskev	Dlouhověkost
Bambus	Věrnost, stálost
Orchidej	Čistota, ušlechtilost
Švestka	Vznešenost
Drak	Vládce
Fénix	Vládkyně
Tygr	Královská rodina
Jeřáb	Dlouhověkost, nesmrtelnost
Sekera	Syn
Mrak	Prosperita
Perla	Urozenost
Knih	Vzdělanost

38 Symbolism in Traditional Korean Silk Designs, str 18-27

39 Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje, str 35 a 82

Ilustrace 22: Drak a fénix

Poslední skupinou jsou takové symboly, které svou výslovností připomínají rozličné pozitivní výrazy. Jedná se o jakési slovní hry. Tak například štěstí, čínsky pok, se svou výslovností blíží čínskému slovu netopýr a proto když bychom chtěli vyjádřit štěstí, můžeme na látku aplikovat výšivku netopýra. Další hříčkou může být výšivka plodu, kterému se říká Buddhova ruka.⁴⁰ Takovému plodu se říká pulsu a to se opět výslovností blíží čínskému slovu pro štěstí. Neobvyklá není ani kombinace slov a symbolů. Například se můžeme setkat s výšivkou zobrazující znak pro štěstí, který obklopuje pět netopýrů. Ta měla význam pěti požehnání - hojnost, zdraví, ctnost, dlouhý život a přirozenou smrt.⁴¹

40 Citrón zvláštního tvaru, který připomíná ruku

41 Symbolism in Traditional Korean Silk Designs, str 18-27

2.4 Rozdělení hanboků podle socialního postavení

Hanbok pro šlechtičny

Hlavními rozdíly mezi hanboky obyčejných žen a hanboky žen z vyšších kruhů byly délka sukně, užití materiály a dekorace. Urozené ženy si přirozeně mohly dovolit dražší a krásnější materiály, a proto obvykle nosily hedvábné šaty zářivých barev ve všech možných odstínech a kombinacích. Tyto ženy se navíc dostávaly i k takovým drahým z Číny dováženým látkám jako je brokát, damašek a vyšivaný krep.⁴² V zimě se z praktických důvodů k vnitřním částem hanboku přišivala kožešina. Oblíbené byly také nejrůznější výšivky a zdobení drahými kameny a neméně důležité byly i doplňky. Kromě toho, bohatší ženy si mohly dovolit i lepší spodní prádlo vyrobené z hedvábí, které bylo mnohem pohodlnější a v zimě je zahřívalo. Hanbok doplňovaly různé pokrývky hlavy, ozdobné spony a jiné doplňky. Protože ženám z dynastie I nebylo umožněno chodit běžně na veřejnost a ukazovat se před muži, byly důležitými částmi oděvu i ty, které ženu co nejvíce zakrývaly. Samotná královna vlastnila velké množství různých hanboků, které se lišily podle příležitosti, ke kterým je nosila. Kromě každodenního oblečení tak vlastnila i řadu různých rituálních oděvů. Ačkoliv i běžné oblečení bývalo barevné a mělo na sobě různé vzory a výšivky, nic se nemohlo rovnat slavnostním oděvům, které byly někdy až pompézní.

Oficiálnímu dvornímu oděvu se říkalo čögüi. Tento oděv se do Koreje dostal z mingské Číny a byl nošen především královnami za doby krále Kodžonga (1863-1907). Nosila ho také manželka korunního prince a nejstaršího syna při korunovacích a dvorních svatbách. Samotný oděv byl modrý, měl široké rukávy a byl zdobený zlatými a jinak barevnými výšivkami bažantů a švestkových květů. Na červených lemech okolo krku, rukávů a dolního okraje byly zlaté výšivky s motivem draka. Na hrudi, zádech a ramenech byly výšivky draků se čtyřmi drápy pro ženu korunního prince a pěti drápy pro ostatní ženy. Pod čögüi se nosila červená hedvábná čchima s modrým okrajem opět se zlatými výšivkami, tentokrát ve tvaru oblak a fénixů. Přední část čögüi měla stejnou délku jako sukně pod ním, ale zadní část byla o 30cm delší. Dlouhá štóla, která ležela na ramenou, byla ze stejného materiálu a byla lemovaná růžovým hedvábím a zdobená jediným letícím fénixem a zlatými oblaky. Okolo pasu měla žena ovázaný pás oktä a nad ním šerpu tädä. Oděv měla doplněn modrými ponožkami, modrými koženými botami vyšivanými hedvábím a hlavu jí zdobily hwagwan. Dalšími doplňky byly velká paruka a zlaté spony.

42 Symbolism in Traditional Korean Silk Designs, str 19

Ilustrace 23: Čögöi, 1922

Dalším druhem ceremoniálního oděvu byl wönsam. Ten nosily princezny a manželky vládců při menších oslavách. Na druhou stranu dvorní dámy ho nosily i při větších oslavách. Wönsam byl vyroben z hedvábí, saténu nebo brokátu v zimě a z hedvábí v létě. Pod krkem se zapínal na knoflíky z uzlíků. Pod ním se nosil obvykle žlutý čögöri a dvě čchimy. Přední část byla o 30cm kratší a odhalovala tak spodní červenou sukni. Oděv byl zdoben zlatými výšivkami s květinami nebo čínskými znaky pro štěstí a dlouhý život. Rukávy byly dlouhé a široké a zdobené pruhy v pěti barvách. Okolo hrudníku se pak uvazoval široký červený pás se zlatými výšivkami. Oděv doplňovaly bílé bavlněné ponožky a boty unhje. Podle barvy látky, ze které byl wönsam ušit se tento oděv rozděloval na hwangwönsam (zlatý), hongwönsam (červený) a nokwönsam (zelený).⁴³

Pro malé obřady si vládkyně, královny a manželky korunních princů oblékaly tangüi. Tangüi byl kabát, který byl oproti dříve uvedeným oděvům jednodušší a trochu méně zdobený. Měl různé barvy opět podle toho, kdo ho oblékal - žlutou pro vládkyni, červenou pro královnu a zelenou pro manželku korunního prince. Skládal se z dlouhých

43 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 100-102

pruhů látky, které byly v dolní části zakulacené. Šil se z brokátu a byl zdobený draky, fénixi, květinami i čínskými znaky. Zavazoval se pomocí tmavě červeného korūmu. Okraje rukávů a límečky byly bílé. Někdy se na ramena, hrud' a záda našila výšivka značící status nositelky. Pod kabátem se nosila tmavě modrá. Boty byly kožené a pošité žlutým hedvábím.⁴⁴

Ilustrace 24: Wõnsam, poč. 20. století

Ilustrace 25: Tangũi, 1923

Ilustrace 26: Hwangwõnsam, 19. stol.

44 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 103-105

Hanbok obyčejných žen

Ženy s nižším původem měly oděvy daleko méně zdobené, než ženy urozené. Nosily obvykle jednoduchou čchimu a nezdobený čōgori. Čchima nikdy svou délkou zcela nedosahovala země, pouze při slavnostních událostech bývala delší.⁴⁵ Často užívaným materiálem bylo konopí, méně kvalitní hedvábí nebo ramie. Látky vyrobené z konopí byly sice mnohem méně pohodlné a zajímavé na pohled, ale zato byly levnější a bylo jednodušší je udržovat. Barvy takových hanboků byly velmi omezené, většinou byly bílé či světle modré, protože ženy bez urozeného původu zásadně nesměly chodit v barvách, jako jsou červená, žlutá, černá nebo zelená. V zimě mohly ženy oděv doplnit o nezdobené vesty nebo později o kabáty magodža a turumagi. Hlavy si mohly zakrýt bílými šátky z bavlny.

Ilustrace 27: Obyčejní lidé v bílém hanboku, okolo roku 1900

Hanbok pro Kisāng

Kisāng, profesionální společnice, byly známé svou krásou a elegancí. Ty nejlepší z nich kromě talentu ve zpěvu, tanci a hře na hudební nástroj vynikaly také krásným oděvem. I když byly kisāng na samém dně společenského žebříčku, byly to právě ony, které si mezi všemi ženami mohly užívat největší volnosti. Nemusely se zakrývat a jejich oděv býval okázalejší. Už od mala se vzdělávaly v hudbě a umění a mohly se pohybovat na

45 The Study on the Decorative factors of Korean Traditional Skirts: Chima, str 33

veřejnosti i setkávat s muži. Ty, které se dostávaly i na královský dvůr, obvykle nosily zářivě zelený hanbok bohatě zdobený výšivkami. Hrudník měly převázané širokým pásem. Když tancovaly, nosily zářivě červenou čchimu a čōgori s dlouhými rukávy. Vlasy si svazovaly do tradičního drdolu, do kterého si zapíchly ozdobné spony. Když kisāng vyrazily na veřejnost, nosily na hlavách čōnmo. Oděv doplňovaly barevné kožené boty, nejčastěji v červené barvě.⁴⁶

Ilustrace 28: Kisāng, Sin Junbok, poč. 19. století

Hanbok pro služebné

Služebné a pracující ženy oblékaly velké dlouhé bílé zástěry, které zakrývaly přední část čchimy. Samotná čchima dosahovala jen po kotníky, aby se jim lépe chodilo. Sukni doplňoval čōgori taktéž v bílé barvě a na nohách se nosily slaměné boty čipsin.⁴⁷

Hanbok pro farmářky

Farmářky nebo také vesničanky obvykle nosily bílé hanboky vyrobené z bavlny, konopí nebo lnu. Na hlavách měly klobouk z bambusu nebo rákosu, který je chránil před deštěm a sluncem. Obuté byly, stejně jako služebné, do slaměných boty čipsin. Jejich sukně i kalhoty pod nimi byly, čistě z praktických důvodů, kratší. Přes ramena mohly ještě nosit plášť proti dešti vyrobený ze slámy nebo trávy. Takovému plášti se říkalo torongi.

46 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 146-150

47 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 137

Oděvy farmářů a služebných se během let změnily úplně nejméně a zůstávaly tak prakticky stejné až do jejich zániku.⁴⁸

Hanbok pro šamanky

Šamanismus je jedno z tradičních lidových náboženství Koreje. Ačkoliv dříve existovali jak šamani, tak šamanky, v dnešní době se jedná výhradně o ženy šamanky, neboli mudang. Už od pradávna se věřilo, že šamanky umí mluvit s duchy, odhánět neštěstí, léčit nemoci a zajistit řádný odchod duše z našeho světa. A tudíž šamanky byly zvány do měst a domů aby tam prováděly různé rituály. K těmto rituálům šamanky používaly nejrůznějších předmětů, jako jsou zrcadla, dýky a bubny. Při rituálech tančily a zpívaly, aby se spojily s duchy. K šamankám patří nedílně také speciální oděv, kterému se říká munjōbok. Jedná se o dlouhý plášť z hedvábí, který se oblékal při rituálech. Pod ním nosily šamanky obvykle kabát ze žlutého hedvábí s červenými rukávy a červenou čchimu. Vrchní plášť byl vpředu otevřený a byl převázaný okolo hrudníku dlouhými provazy. Dále k oděvu patřil klobouk, na kterém visely provazy zdobené křemenovými korálky, korálem, jantarem, a který se pod bradou zavazoval na stuhu. Při rituálech pro ochranné bohy šamanky obvykle oblékaly nižší klobouk a červené kožené boty.⁴⁹

Ilustrace 29: Šamanka, Sin Junbok, poč. 19. století

48 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 138

49 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 150-152

Hanbok pro děti

Tradičně se právě narozené dítě zabalilo na sedm dnů do bavlněné zavinovačky a po sedmi dnech se bez ohledu na pohlaví obléklo do bílé bavlněného nebo hedvábného kabátku, kterému se říkalo p̄nātčōgori. Tento kabátek se převázal bavlněným provazem. Po dvou měsících se dítěti oblékla první sukně a kratší kabátek. Až při prvních narozeninách dítěte se oděv pro chlapečky a děvčátka lišil. Holčičky při oslavě svých prvních narozeninách oblékaly hedvábný s̄aktongčōgori, červenou čchimu a čepičku čobaū nebo čoktturi. Obleček doplňovaly vyšíváné ponožky, boty a kabátek kkačchiturumagi. Kabátek byl, stejně jako ostatní části oblečku, barevný, a na rukávech byly pruhy pěti barev. Límeček měla děvčátka obvykle červený. Stejný oděv byl nošen i při oslavách nového roku.⁵⁰

2.5 Hanboky určené ke speciálním příležitostem

Svatba

Vzhledem k tomu, že už od pradávna byla svatba považovaná za jednu z nejdůležitějších událostí v životě člověka, kladl se velký důraz na to, co si nevěsta s ženichem v tento den oblékli. Svatební hanboky byly vždy velmi barevné a zdobné. Nevěstiným svatebním šatům, které oblékaly princezny, dcery šlechticů a ženy panovníků, se říkalo nokwōnsam. Jednalo se o dlouhý světle zelený plášť zdobený zlatými výšivkami nejčastěji květinových vzorů. Pod tento plášť se oblékala červená čchima a žlutý čōgori. Zatímco výše postavené ženy mohly tyto šaty nosit i při jiných slavnostních událostech, obyčejným ženám to bylo dovoleno jen jednou v životě, a to právě v den svatby. Jako vždy i na těchto šatech byl poznat původ nositelky – čím zdobnější, tím urozenější žena byla. Urozené ženy navíc nosily na hlavě čoktturi a další ozdobné stuhy. K svatebním šatům také patřil speciální účes. Vlasy se zapletly do copu, obvázaly červenou stuhou, poté se stočily do drdolu a upevnily se sponou, která byla ozdobená zlatem, nefrity či symboly ve tvaru draka nebo fénixe. Dále se drdol ozdobil dalšími sponami a hedvábnými stužkami v různých délkách. Mezi další dekorace patřily norigā, ozdobné střapečky a uzly, které se zavěsily pod čōgori.⁵¹

Zatímco méně urozené ženy oblékaly nokwōnsam, královny oblékaly na svatbu

50 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 152

51 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 156-161

oděv zvaný hwarot, což byl dlouhý červený plášť s fialovou podšívkou, jehož přední část byla kratší než zadní. Plášť byl bohatě zdobený výšivkami vpředu, na zádech, rukávech i na ramenech. Mezi výšivkami se objevovaly listy, pivoňky, broskve, ptáci, motýli, jeřábi, fénixové, pávi, lotusy, chryzantémy, vlny i skály. To vše symbolizovalo přání šťastného manželství. Široké rukávy byly zdobené pěti barevnými pruhy a byly zakončené ještě širšími bílými okraji. Pod pláštěm se nosil zelený čogori a červená čchima. Okolo hrudi se vázal dlouhý hedvábný červený pás. Na hlavě nosila nevěsta hwagwan a další ozdoby jako spony a stužky a na nohách měla bílé hedvábné vyšívání boty.⁵²

Ilustrace 30: Hwarot (uprostřed a vpravo) a nokwõnsam (vlevo)

52 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 105

Pohřeb

Podle konfuciánských pravidel byli potomci zemřelého povinni obléct skromný šat, kterému se říkalo sangbok. Tento oděv byl ušit z konopí nebo bavlny. Protože byla v Koreji tradiční barvou smutku bílá, byl sangbok bílý. Smuteční oděv se skládal z kabátu s širokými rukávy, jednoduchých kalhot a sukně. Okolo hrudníku se pak vázal provaz z konopí. Na hlavě se nosil speciální čepec kulgön a okolo něho byl ovázaný další provaz z konopí. Když zemřel otec, nosila se v průvodu hůl z bambusu, když matka, nosila se hůl z paulovnie. K oděvu patřily i bavlněné nebo slaměné boty. Každý člen rodiny zemřelého oblékal trochu jiný sangbok. Tak například žena prvního syna zemřelého a vdané dcery oblékaly sukně z konopí a dva kabáty. Na hlavě nosily věnce z konopného provazu. Svobodné dcery a přivdané dcery oblékaly pouze jeden kabát. Svobodní synové oblékali turumagi, pás, věnec, kalhoty i boty z konopí. Nejstarší syn zemřelého musel skromný sangbok nosit celé tři roky. Když zemřel panovník, musel na tři roky obléct smuteční oděv všechen lid.⁵³ Do zvláštního šatu se oblékal i zemřelý. Nejprve měl na sobě pouze oděv, který mu přinesl někdo ze zemřelých, ale postupem času se tento zvyk změnil a muži byli oblékáni do oděvu, který nosili v jejich posledním úřadě a ženy do šatů, které se hodily k postavení jejich manžela. Pokud jejich manžel žádné postavení neměl, byly ženy pohřbívány v šatech, které měly podobný vzor jako jejich svatební šaty.⁵⁴

Ilustrace 31: Sangbok, 1904

⁵³ Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 161-167

⁵⁴ http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=500

3. Doba otevírání Koreje

Pokud se podíváme na vývoj tradičního hanboku od doby před otevřením Koreje po dobu japonské okupace, můžeme si tento časový úsek rozdělit na čtyři části: 1) Období Tawöngunovy regentské vlády (1863-1873), 2) Období od otevření Koreje po převrat roku Kapsin (1876-1884), 3) Období reformy Kabo (1894-1896) a 4) Období Korejského císařství (1897-1910). Během této doby se mísí několik pohledů, které ovlivňují nejen korejský oděv. Na jedné straně progresivní část obyvatelstva, zejména v zahraničí studující studenti, na druhé straně dominantní vláda, která přináší řadu reform a omezení, na třetí straně konzervativní část obyvatelstva, která s reformami silně nesouhlasí a v neposlední řadě také stále přetrvávající neokonfuciánská tradice, která po více než 500 let ovlivňovala myšlení korejských obyvatel. Pokud bychom měli říct, co způsobilo v tomto poměrně krátkém období největší změnou v odívání, byla by to snaha o donucení všech obyvatel, bez ohledu na třídu, pohlaví nebo věk, nosit uniformní tmavé oblečení. A zatímco vláda se snaží prosazovat tmavé oblečení, konzervativní lid bojuje za tradiční bílou barvu.⁵⁵

3.1 Tawöngunovy reformy

Když roku 1863 nastoupil Tawöngun⁵⁶ do funkce regenta, zpřísnují se pravidla odívání jako nikdy předtím. Tawöngun disponuje silnou mocí, což dává najevo hlavně prosazováním tvrdé politické disciplíny. I když jeho reformy neměly dlouhého trvání, povedlo se mu vyhlásit několik nařízení týkajících se pravidel oblékání. První změnou bylo zúžení rukávů oděvů vládnoucí vrstvy a nařízení nošení turumagi. Následuje zákaz bílého oblečení a jeho nahrazení oblečením barevným. Jeho hlavním ideou byla politika zavřených dveří, která alespoň na několik let nepovolovala západním vlivům pronikat do Koreje. Zásadní obrat ovšem nastává s nástupem jeho syna Kodžonga.⁵⁷

3.2 Postupné otevírání Koreje a pronikání prvních západních vlivů

Když v roce 1873 nastoupil na trůn Kodžong, Korea se pomalu připravovala na otevření západnímu světu. Postupné změny v odívání byly viditelné skrz celou společnost. Oblečení se po vzoru Západu velmi zjednodušovalo a pravidla se uvolňovala. Pomocí reform se určovalo nové oficiální oblečení, ale progresivní politika akceptovala i nové, ze Západu přicházející oděvy. Postupně v několika po sobě následujících reformách změnilo

55 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 20

56 Tawöngun (1820-1898) – princ, regent (ve funkci 1863-1873) a otec krále Kodžonga

57 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 21-22

mnoho částí oficiálních oděvů své názvy a barvy. Například oficiální ceremoniální oděv změnil barvu z červené na černou. Mnohé pokusy o reformy oblečení byly ze strany Kodžonga anulovány a lidem bylo alespoň částečně dovoleno nosit to, co jim samotným přišlo vhodné. Poslední reforma v roce 1895 ovšem plošně nařizovala všem lidem nosit černé oblečení. Zároveň roku 1895 Kodžong nařídil zákaz nošení vlasů v drdolu a sám sobě i synovi ihned nechal vlasy ostříhat.⁵⁸ Ke konci 19. století se také v Koreji objevily nové části oblečení, které se předtím nenosily. Jednalo se o vestu čokki a kabát magodžu. Když se v roce 1887 Täwöngun vrátil z čínského vězení, měl na sobě právě magodžu a tím se stal tento kabát velmi populárním.⁵⁹

3.3 Vyhlášení korejského císařství a následné restriktce

Vyhlášení moderního a nezávislého korejského císařství v roce 1897 sebou přineslo další zákazy a zákony v oblasti oblékání. Státní úředníci museli odložit zelené kabáty a místo toho oblékat tmavý šat. Sám císař Kodžong začal nosit vojenskou uniformu v západním stylu, aby vyjádřil svou vojenskou moc a vůli přijmout modernizaci. Na šatech se často objevoval ibišek, symbol nezávislosti země. Od roku 1903 začala vláda prosazovat anilinem barvené šaty, aby podpořila domácí chemický průmysl. Barviva pro výrobu barev byla dovážena z Německa. Vláda také doporučila lidu nosit hlavně tmavé barvy, jako jsou tmavě fialová, tmavě modrá a černá.⁶⁰

Ilustrace 32: Kodžong a syn, 1905

58 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 22-23

59 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 72

60 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 23-24

4. Období japonské okupace

Japonská okupace zasáhla korejskou identitu v mnoha aspektech. Pomocí asimilační politiky se Japoncům podařilo nabourat každodenní život Korejců, včetně toho, co směli a nesměli oblékat. Zdálo se, že hanbok zprvu nebude mít šanci přežít. Namísto toho ale Korejci během koloniální nadvlády znovu objevili nacionalismus a patriotismus, což vedlo mimo jiné k tomu, že přes všechny obavy naopak hanbok povstal a stal se nezničitelným symbolem korejského národa.

Po násilné anexi korejského poloostrova, kdy se Korea stala jakousi vojenskou základnou pro potřeby Japonska pod záminkou modernizace a osvícení, se korejský národ rozdělil na dvě skupiny: ti, kteří následovali japonskou modernizaci a ti, kteří si chtěli zachovat svoji národní identitu. Projaponští radikální progresivisté byli známí tím, že nosili šaty v západním stylu a krátké vlasy. Rovněž japonští okupanti oblékali stejné západní oblečení, a tak se pro Korejce oblečení v západním stylu stalo symbolem vníkaní cizích sil. To vedlo k odporu k veškerému tmavému oblečení a návratu k bílému. Japonci, kteří měli v Koreji značnou moc a kteří si brzo této tendence všimli, dělali vše pro to, aby nošení bílého oblečení zastavili. Od ledna roku 1906 začali používat i další donucovací prostředky. Štětcem namočeným v inkoustu malovali na potkání po bílých šatech Korejců, a jejich příznivci dokonce Korejce polévali obarvenou vodou.⁶¹

Korejští intelektuálové, kteří nedokázali takovou japonskou agresi tolerovat, se mezitím angažovali při zakládání nejrůznějších osvíceneckých skupin, které poskytovaly vzdělání lidem i z nižších společenských vrstev. Tím pokládali základy pro různá pozdější hnutí za nezávislost. Jedním z takových hnutí byla například Národní komise pro obřadní oděvy, která vznikla 28. ledna 1908. Tato organizace si dávala za úkol navrhnout nové obřadní šaty, které by byly vhodné pro širokou veřejnost. Tím chtěla především dosáhnout toho, aby se z Korejců stal civilizovanější národ. Nicméně když pak v srpnu téhož roku svůj návrh představila poradnímu orgánu vlády, byla odmítnuta.⁶²

Vše se změnilo roku 1911, kdy byly královskému rodu Čosönu představeny nové japonské vojenské uniformy, které byl nucen oblékat na znamení koloniálního režimu zavedeného v zemi. Následně byly představeny nové uniformy i pro policisty, hasiče, vojáky, státní úředníky, profesory, vězeňské dozorce, vojenskou policii, posádky lodí a pracovníky na železnici a v přístavech. Učitelé byli nuceni nosit vojenské uniformy s meči, které ukazovaly sílu japonského militarismu. Přestože Korejci díky reformám již přivykli

61 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 24

62 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 25

modernějšímu oblečení v západním stylu, násilné vnucení japonských oděvů je zasáhlo. Po roce 1911 museli všichni obyvatelé přijmout nové oblečení v japonském stylu a nosit jej v každodenním životě. První uniformy byly hlavně černé nebo tmavě modré. Nicméně mezi roky 1912-1926 se začaly šít i uniformy v barvě žluto-khaki a po roce 1938 i zeleno-khaki. Po roce 1919 byly také ustanovené jednotné povinné školní uniformy, jejichž součástí byly tmavé turumagi.⁶³

Kromě toho byly ve dvacátých letech korejčům představeny nové boty, tzv. komusin. První komusin byly vyrobené z konopí nebo z kůže a podrážky měly z gumy, později se vyráběly z gumy celé. Také se jim říkalo ekonomické nebo pohodlné boty. Nápad na boty prý vznikl, když Američané pozorovali Jihoameričany, jak extrahují mízu z gumovníku a tu si pak mažou na nohy jako ochranu. V roce 1931 se komusin poprvé vyrobily přímo v Koreji. Vzhledem k tomu, že byly tyto boty velice praktické, obzvláště pak při dešti, jejich popularita rychle rostla a lidé je začali nosit během celého roku. Muži a děti nosili bílé komusin zatímco ženy si oblíbily různobarevná provedení.⁶⁴

S tím, jak v Japonsku udeřila Velká hospodářská krize,⁶⁵ asimilační politika ještě více zesílila a drancovala hmotné i nehmotné zdroje. I když hnutí za eliminaci bílého hanboku bylo původně vedeno osvícenci, mělo v tomto období velkou podporu i samotného japonského režimu, protože mělo blízko i k jeho asimilační politice. Napomohla tomu i různá hnutí za barvení látek vznikající mezi roky 1933 a 1934. To vše mělo za následek, že se korejské oblečení pomalu barvilo do tmava.⁶⁶

Po vypuknutí čínsko-japonské války v roce 1937⁶⁷ se všechny uniformy státních úředníků změnilly na vojenské khaki uniformy. Zároveň byl ustanoven národní oděv, který museli nosit všichni lidé. Korejské ženy byly nuceny nosit momppä, tradiční japonské pracovní kalhoty, v případě že by byly povolány k pracím pro japonský koloniální režim.

63 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 25-26

64 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 178

65 Velká hospodářská krize: ve světě ve 30. letech, v Japonsku mezi roky 1929-31

66 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 26

67 Druhá Čínsko-Japonská válka: 7. červenec 1937 – 9. září 1945

Ilustrace 33: Momppä, 1945

4.1 Bílý hanbok a boj o zachování národní identity

Během japonské okupace prošli Korejci silnou modernizací. Nezávislí aktivisté, kteří se snažili o kulturní reformu, umělci i ženské intelektuálky, ti všichni byli zastánci zdokonalování moderního životního stylu a zlepšování kvality života obyvatel. Mezi jinými body jejich jednání se objevila i otázka odívání, zejména pak jeho stále se měnící barva. Nicméně tito reformisté se povětšinou stali projaponskými pomocníky a byli doslova pohlceni vládnoucí ideologií. Na druhé straně to byli obyčejní Korejci, kteří si, ať už vědomě či nevědomě, dokázali uchovat národní identitu. Když Korea ztratila anexní smlouvou v roce 1910 svou suverenitu, začalo západní oblečení pomalu ztrácet mezi obyčejnými Korejci popularitu a nahradil jej bílý hanbok. Tento trend reprezentuje patriotismus obyčejných Korejců, kteří brali západní oblečení jako něco příliš luxusního a nevhodného. A možná i díky tomu se v Koreji zavedly hanboky jako součást školní uniformy.⁶⁸

4.2 První školní uniformy

Zavedení školních uniforem na počátku 20. století bylo velkou změnou, která ovlivnila každodenní život Korejců. První školou, která nařídila svým žákyním nosit školní uniformy, byla ženská univerzita Ihwa. Uniformy vypadaly jako zjednodušený hanbok a

⁶⁸ Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 27

skládaly se z jednoduché červené sukně z ruské bavlny a delšího kabátku. K uniformám patřily i boty v západním stylu, i když některé dívky preferovaly stále tradiční korejské boty. Co se týče účesů, na počátku nosila všechna děvčata tradiční copy.⁶⁹

Ilustrace 34: Studentky z Univerzity Ihwa, 1920

V roce 1907 vyvolalo vlnu velkého pozdvižení rozhodnutí ženské univerzity Sukmjöng zavést školní uniformy v západním stylu. Sukmjöng se tak stala vůbec první školou, která měla školní uniformy inspirované Západem.⁷⁰ Jednalo se o stejnokroj v Eduardovském stylu, který se skládal z fialového kabátu, růžového čepce a bot na podpatku.⁷¹ Tyto uniformy sice zobrazovaly vyšší vrstvou kýženou modernizaci korejského národa, avšak obyčejným lidem, kteří doufali v návrat tradičního hanboku, se to příliš nelíbilo.

Ilustrace 35: První uniformy v západním stylu, 1907

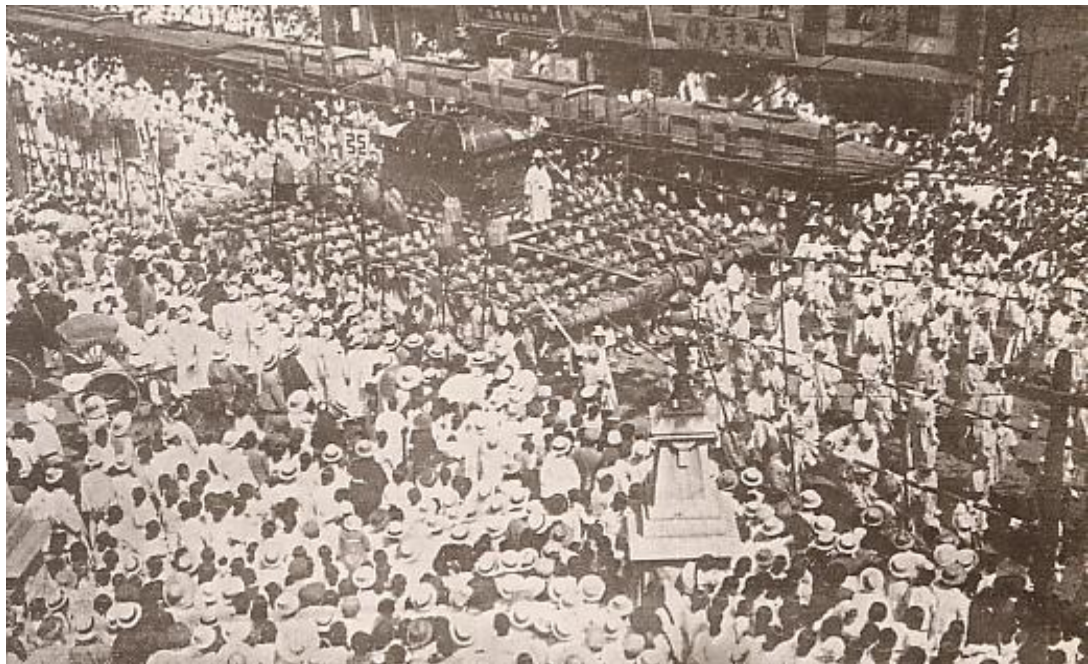
69 Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 179-182

70 Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 26

71 http://www.culturecontent.com/content/contentView.do?search_div=CP_THE&search_div_id=CP_THE003&cp_code=cp0423&index_id=cp04230046&content_id=cp042300460001&print=Y

4.3 Hnutí 1. března

Důležitým mezníkem v době okupace bylo Hnutí 1. března. Jednalo se o sérii demonstrací za korejskou národní nezávislost, jichž se postupně zúčastnilo až 2 miliony korejských obyvatel. Hnutí bylo vedeno 33 korejskými kulturními a náboženskými představiteli, kteří zastupovali korejský národ. I když hnutí selhalo v nastolení samotné nezávislosti, zocelilo korejskou jednotnost a přitáhlo pozornost ostatních národů.⁷² V důsledku hnutí 1. března se vzdělaní západní nacionalisté stali společenskými vůdci a začali propagovat různá jiná nezávislá hnutí. I obyčejní lidé začali měnit postoj k západnímu oblečení - od prostého odmítání na částečné přijímání. Nicméně, přes teď už lépe přijímanou modernizaci, byl mezi obyčejnými lidmi stále nejoblíbenější bílý hanbok. Oblibu v bílém hanboku dokumentují například fotografie z pohřbu posledního císaře Sundžonga⁷³ v roce 1926. Na snímcích lze vidět záplavu Korejců v tradičních bílých hanbocích. Lidé si uvědomovali, že bílá barva je barva korejského národa a symbolizuje jejich sdílený smutek ze ztracené země a jejího vládce.⁷⁴

Ilustrace 36: Pohřeb císaře Sundžonga, 1926

⁷² <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/364173/March-First-Movement>

⁷³ Sundžong zemřel 24. Dubna 1926

⁷⁴ Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 27

4.4 Nová žena

Změny přicházející s otevřením Koreje, pronikáním západních vlivů a následná oprese způsobená japonskou anexí se dotýkaly všech lidí bez ohledu na původ či pohlaví. Nyní se ale zaměříme pouze na ženy. Kromě žen s nízkým původem se po otevření Koreje začínaly objevovat ženy, které se zásadním způsobem lišily od těch z minulosti. Byly to ženy z vyšší společnosti, které jezdily studovat do zahraničí, byly vzdělané, účastnily se různých sociálních aktivit a skrz ně přejímaly nové západní názory. Takovým ženám se říkalo *sinjösöng*, tzv. nové ženy.

Především křesťanští misionáři, kteří do Koreje přicházeli od konce 19. století, představili ženám hodnoty, jako jsou svoboda, rovnost a lidská práva. Ženám tyto ideje pomohly uvědomit si svoji hodnotu a to napomohlo i jejich postavení ve společnosti. Navíc křesťanský kostel byl místem, kde se mohly nově setkávat a provozovat různé aktivity. To byla pro ně velká změna,⁷⁵ jelikož do té doby byly zvyklé pouze trávit celý den doma, nikdy se neukazovat mezi muži a neprojevovaly vlastní názory.

Hlavní hodnotou, která se ženám zalíbila, byla rovnost pohlaví. A právě tato myšlenka a možnost konečně se naplno věnovat sociálním a venkovním aktivitám, vedly k vymizení takových částí oděvů, jako byl *čangot* (plášť pro zakrytí hlavy a těla). Ty nahradily mnohem pohodlnější a praktičtější slunečníky. Kromě toho se myšlenka rovnosti projevila i ve snaze žen nosit stejné oblečení jako jejich mužské protějšky. A proto bylo možné v ulicích občas vídat také ženy v *turumagi*.

Ilustrace 37: Sinjösöng, poč. 20. století

75 New Women in Colonial Korea: A Sourcebook, str 24-25

Kvůli všem těmto změnám v myšlení žen prochází i tradiční hanbok v tomto období velkými změnami. Každodenní oblečení se přizpůsobuje mnohem jednoduššímu stylu a důraz se klade především na pohodlnost a praktičnost. V první fázi se prodlužuje čŏgori a čchima se zkracuje tak, aby se ženám lépe chodilo. Sukně se začínají šít z jednoho kusu látky a přišívají se k nim ramínka pro pohodlnější nošení. Korejky si ramínka tak moc oblíbily, že je začaly přišívat jak k novým typům sukni, tak k těm starším. Také délka sukni se postupně mění. Okolo roku 1910 se zkracují ke kotníkům a po roce 1920 sahají už jen po kolena. Kromě bot v západním stylu se stále nosily i tradiční pŏsŏn a nové komusin.

K nové ženě ale kromě nových idejí patří neodmyslitelně také šaty v západním stylu. Západní šaty vzhled Korejek velmi změnily a to především jejich siluetu. Od nafouknuté sukně se Korejky začínají přiklánět k západní linii ve tvaru S, později (okolo roku 1910) k empírovému tvaru šatů a ve 20. letech byly oblíbené sukně s vyšším pasem, které formovaly siluetu do tvaru písmene A. Ve 20. letech se také do země dostávaly kabelky, šaty, trička, svetry, bundy, rukavice, vlněné ponožky, plavky a různé nové typy sukni. Ve 30. letech se už také objevují sandály, zvonové sukně a blůzy. K novému stylu oblékání patří i nové účesy, ve 20. letech především krátké vlasy.⁷⁶

Ilustrace 38: Ženy v tradičním hanboku vedle žen v západních oděvech, 1930

76 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 73-77

Vůbec první ženou, která úplně odložila tradiční hanbok a objevila se na veřejnosti v západních šatech, byla aktivistka za ženská práva Jun Kora. Stalo se tak roku 1899. Jun Kora studovala v USA a v Japonsku a kromě západních secesních šatů představující takzvanou S-line siluetu, v Koreji poprvé předvedla také hedvábné ponožky, boty na nízkém podpatku, klobouk zdobený stužkami a peřím a také již zmiňovaný slunečník. Samozřejmě to byl velmi kontroverzní čin, který vzbudil mnoho pozornosti. O rok později se doktorka Esther Park vrátila ze svých cest po USA taktéž oblečena v západních šatech. Na sobě měla blůzu a kabátek s balónovými rukávy.

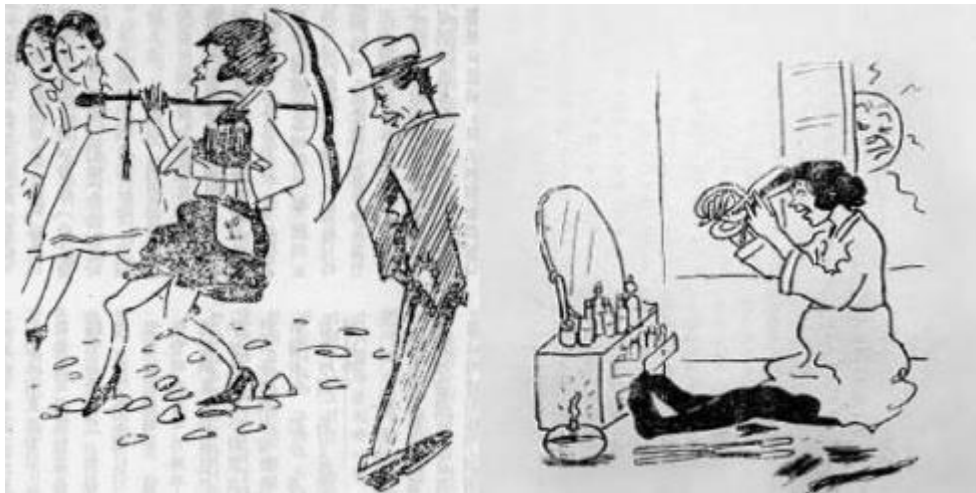
Ilustrace 39: Jun Kora, poč. 20. století

Tyto dva případy jsou jen počátkem něčeho, co neodvratně změnilo korejskou módu. Právě Jun Kora a Esther Park se jako průkopnice západní módy zapříčinily o zviditelnění této módy a nedlouho poté se jejich příkladem začalo řídit mnoho dalších žen. Obzvláště zmiňované nové ženy si brzy oblíbily pohodlnější a zajímavější západní modely. A tak se tyto šaty postupně dostávaly do módy a zdály se být, alespoň mezi ženami vyšších vrstev, mnohem populárnějšími než tradiční hanboky či než šaty dovezené z Japonska. Nicméně co se týče například bot, spodního prádla či ponožek, tam převládala stále tradice nad modernou a trvalo to ještě několik let, než si ženy zvykly i na tyto části každodenního oděvu.⁷⁷

⁷⁷ Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 74

4.5 Reakce na hnutí nových žen

Jak je asi jasné, takovéto pobuřující chování žen nemohlo zůstat bez odezvy. Krátké sukně a krátké vlasy byly muži viděny jako něco příliš moderního až extravagantního a hříšného. Západní oblečení vyvolalo velkou vlnu nevole a ženy, které jej nosily, byly haněny. V denním tisku byly tyto ženy pomlouvány a zesměšňovány a objevovaly se tam i jejich karikatury. Avšak přes všechn odpor si ženy svůj nový styl ponechaly a tradiční hanboky byly čím dál více na ústupu.⁷⁸

Ilustrace 40: Nová žena v Sin jöšöng, 1925 a Čosön ilbo, 1922

4.6 Konec japonské okupace

Nezávislost vyhlášená v roce 1945 byla dalším důvodem k oživení tradičního bílého hanboku jako symbolu národa. Veškerá oprese pocházející z 35 let dlouhé japonské okupace a nucené modernizace najednou opadla a lidé si mohli opět rozhodovat o tom, jaké oblečení budou nosit. Kromě zmíněného bílého hanboku, který byl oblíbený především mezi nižší vrstvou obyvatel, se hlavně ve městech nosilo západní oblečení, které do Koreje přicházelo ve stále větší míře. Tradiční barevný hanbok jakoby úplně zmizel. Ne příliš bohatá země, která se záhy rozdělila a nedlouho potom prošla zničující válkou, neměla na barevné a zdobné hanboky ani pomyslení.⁷⁹

⁷⁸ New Women in Colonial Korea: A Sourcebook, str 40-44

⁷⁹ Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945, str 27

5. Korejská válka a 50. léta

Po propuknutí Korejské války (1950-1953) lidé přirozeně neměli čas přemýšlet, co nosit a každý oblékal, co se dalo. Americká armáda pobývající na území Koreje v rámci vojenských zásob přivážela západní oblečení, které se dostávalo i ke Korejcům. Celková chudoba a přísun oblečení ze Západu se zapříčinily o velké mizení hanboků. Na dobových fotografiích můžeme vidět jak ženy na vesnicích v bílých hanbocích, tak i děti v západních oděvech. Ve městech se mísí západní móda s jednoduchými bílými hanboky.

Ilustrace 41: Hanbok v období Korejské války

Zajímavým fenoménem, který se objevil na mnoha fotografiích v 50. letech, bylo něco, čemu se říkalo prsa odhalující hanbok. Jednalo se o ženy, které nosily záměrně jejich čögori tak, aby jim byla vidět prsa. Existuje hned několik vysvětlení proč tomu tak bylo. Jedno vysvětlení přináší článek *Women's Life during Choson Dynasty*, který říká:

„Jedním z důležitých úkolů žen z nižších vrstev bylo rodit děti. Ženy z těchto vrstev přijaly po porodu unikátní styl odívání, který zahrnoval odhalování prsou. Tento styl byl viděn pouze u žen z nižších vrstev. I když není jasné, kdy se tento zvyk začal objevovat, vypadá to, že je spojen s vznikem preference v rození synů. Tento zvyk, odhalování prsou a zároveň kojení na veřejnosti, se časem pevně ukotvil v kultuře žen nižšího původu. Časem se obraz ženy

odhalující prsa stal symbolem narození syna dědice. ⁸⁰

Článek tedy říká, že odhalování prsou byl znak toho, že žena porodila syna a byl to tedy jakýsi znak pýchy. Naproti tomu ale stojí článek *The Bare Breast Bragging about Having a Baby Boy - The Politics of Memory on the 'Women's Breast Pictures' in Joseon* který říká:

„Lidé ze Západu, kteří navštívili Koreu v první polovině 20. století, udělali fotografie žen, které měly odhalená prsa. V popisku pak uvedli, že se jedná o ženy z nižších vrstev, které se chlubí tím, že porodily syna. Dnešní Korejci přijímají tuto teorii (teorie žen pyšných na své syny) jako svou historii. Nicméně je těžké říci přesný důvod k takovému odhalování prsou. (...) Teorie o ženách odhalujících svá prsa jako symbol o narození syna byla teorie vymyšlená delegáty ze Západu. Tito delegáti vymysleli tuto teorii, když přidávali popisky k pořízeným fotografiím žen s odhalenými prsy. ⁸¹

Tento druhý článek tedy naznačuje, že se jedná spíše o smyšlenou teorii, kterou si vymysleli lidé ze Západu, kteří objevovali Koreu na počátku 20. století, aniž by měli pro své tvrzení nějaké důkazy. Ať tak či onak, fotografie žen v hanbocích odhalujících prsa jistě existují, a přibližují nám podobu hanboku prostých žen v první polovině 20. století.

Ilustrace 42: Hanbok odhalující prsa, 50. léta

80 Women's Life during Choson Dynasty, str 141-153

81 The Bare Breast Bragging about Having a Baby Boy - The Politics of Memory on the 'Women's Breast Pictures' in Joseon, str 125-157

Konec korejské války znamenal pro korejskou módu nový začátek. Především protože byla ovlivněna západním oblečením, které bylo za války dováženo jako součást válečných zásob. Velkou změnou byly nové materiály, ze kterých se oděvy vyráběly. Například nylon byl čím dál oblíbenější pro svou praktičnost a životnost a jeho široké užití dalo impuls k rozvoji korejského textilního průmyslu.

Dalším velkým krokem směrem k západní módě byl vznik módní Mekky v oblasti Mjōng-dongu v Sōulu. Právě v 50. letech se z tohoto místa stalo velké obchodní středisko, kde bylo možné koupit oděvy dovezené ze Západu. Čchō Kjōngdža, jedna z prvních průkopnic ve světě korejské módy a později slavná módní návrhářka, nechala ve středu Mjōng-dongu založit sídlo Mezinárodní společnosti pro západní odívání a hned vedle pak vznikl Institut odívání, který se stal první institucí nabízející vzdělání v oblasti módy. Tyto kroky vedly k tomu, že se Mjōng-dong rychle stal místem, kde bylo možné pozorovat nejnovější trendy. To ale samozřejmě vedlo i k ubývání tradičních hanboků v ulicích města.⁸²

Je třeba říci, že veškeré zmiňované změny se dotkly především obyvatel žijících ve městech, tedy střední a vyšší třídy. Lidé na povětšinou válkou poničené vesnici neměli tolik přístup k západním produktům, a tak mnozí z nich, a především ženy, stále nosili tradiční hanboky. To dokazují i dobové fotografie obyvatel, na kterých můžeme na vesnicích stále vidět tradiční bílé hanboky.

Ilustrace 43: Mjōng-dong, Sōul, 50. léta

82 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 75-78

50. léta jsou také pro korejskou módu významná tím, že se začaly v Koreji pořádat módní přehlídky. Vůbec první se konala 29. listopadu 1956 v hotelu Bando v Söulu. Celá kolekce byla vytvořena jednou z prvních návrhárek jménem Norah Noh. Vzhledem k tomu, že v Koreji v té době ještě nebyly žádné profesionální modelky, vystupovaly na zmíněné přehlídce ve vystavovaných modelech herečky a účastnice Miss Korea. Norah přiznává, že její modely byly inspirované bujarým oblečením, jaké nosila její matka. Roku 1946 odjela Norah studovat módu do USA a roku 1949 se vrátila do Koreje a založila si vlastní obchod, ve kterém vyráběla kostýmy pro tanečnice, které svými vystoupeními bavily americké vojáky.

Ilustrace 44: První módní přehlídka v Koreji, 1956

Po úspěchu první přehlídky začala navrhovat šaty pro nejlepší korejské herečky a zpěvačky, jakými byly například Ŏm Änggran, Čchö Ŭnhüi nebo pěvecké duo Pearl Sisters. V roce 1959 také Norah navrhla šaty pro první korejskou účastnici Miss Universe. Jednalo se o šaty jménem Arirang⁸³, které v sobě spojovaly tradiční korejský hanbok i moderní západní styl. V roce 1978 se navíc Norah stala první korejskou návrhářkou, jejíž práce se objevila v Americe.⁸⁴

83 Arirang je název populární korejské lidové písně, která je někdy považovaná za neoficiální hymnu Koreje

84 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 78-80

Ilustrace 45: Šaty Arirang, 1959

Ilustrace 46: Fotografie z přehlídky Norah Noh, 1957

6. Vývoj od 60. let do konce století

6.1 60. léta

V 60. letech hrála velkou roli v určování toho, co se má nosit, vláda. Ve snaze industrializovat korejskou ekonomiku byli lidé vedeni k tomu, aby nosili co nejskromnější šat. Oblíbeným oblečením prosazovaným právě vládou byly kabáty a kalhoty, které připomínaly svou jednoduchostí v designu a užití pracovní oděv. Takovému oblečení se říkalo uniforma obnovy. V roce 1962 korejská vláda stanovila pětiletý plán ekonomického vývoje, který počítal s investicí do textilního průmyslu a zároveň s vývozem vyrobených textilií. Kromě přírodní bavlny, hedvábí a vlny tak Korea začala ve velkém vyrábět i umělé materiály jako akrylové vlákno, polyester a nylon. V roce 1971 tvořil textilní průmysl celých 42 procent vývozu.

Druhým velkým vlivem na korejskou módu 60. let byla západní pop kultura, která se dostávala do Koreje skrz dovoz. Mladé Korejky začaly číst americký časopis Vogue, který se jim stal neocenitelným průvodcem módou. Také díky tomu se v ulicích začínají objevovat i na Západě tolik populární minisukně.

Když v roce 1961 vznikla v Koreji první profesionální organizace pro módní návrháře, byla to pro Korejce vůbec první příležitost jak se stát opravdovým odborníkem v oblasti odívání. V roce 1962 upořádala tato asociace módních návrhářů první národní průmyslový veletrh. Tato přehlídka domácích i zahraničních módních stylů se pořádala v paláci Kjöngbokkung v Söulu a přijelo na ni mnoho návrhářů z více než 15 zemí světa. Navíc byla významná i tím, že se na ní poprvé představil takzvaný fusion hanbok, tedy hanbok který v sobě spojuje krásu tradičního hanboku s moderním stylem, který je tak oblíbený především dnes. Například módní návrhářka Čchö Kjöngdža představila kolekci šatů s výšivkami, které měly připomínat symboly na tradičním seladonu. V podobném stylu mnozí návrháři prezentovali moderní oblečení, které na sobě mělo vzory inspirované starodávnými artefakty nebo naopak tradiční oblečení s novými moderními prvky.⁸⁵

V korejské společnosti se rovněž v 60. letech začínají objevovat nové ideály krásy, které hlásají výšku, úzký hrudník a rovný pas. Kvůli tomu se přizpůsobují i ženské hanboky, které tak nabývají na délce a zužují se. Při šití se užívá nových materiálů, jako jsou krajka, satén, taft, jemná podšívka, síťovina a třívrstvá látka.⁸⁶

85 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 80-81

86 Changes in Modern Hanbok and the First Ladies' Costume, str 19

6.2 70. léta

Sedmdesátá léta se vyznačují především růstem střední třídy a dalším pronikáním západní pop kultury. Mezi mladými Korejci se začínali šířit nové postoje, především individualismus, který znamenal velkou diverzifikaci ve stylech oblékání. V Koreji se střídal jeden styl za druhým, a jakmile se vyskytl na trhu nějaký nový moderní kousek, bylo téměř jisté, že stejně rychle zase zmizí. A tak se objevovaly například bílé džíny, šortky nebo další minisukně. Do obluby se dostávaly i takové materiály jako jsou kůže a kožešiny. Korejci se rychle prohnaly i kontroverzní, avšak populární americká hnutí jako třeba punk nebo hippie. To vše otřásl korejským vnímáním toho, co je a není přijatelné nosit na veřejnosti. V mnohých případech pak reaguje současná vláda, která se snaží o nejrůznější omezování.

Ilustrace 47: Sŏul, 1970

Co se týče hanboku, v 70. letech se již plně stává oblečením ke zvláštním událostem, tedy ke svatbám či oslavám svátků. První dáma Koreje a manželky diplomatů navíc oblékají hanbok při stycích s veřejností. Zejména pak první dáma Koreje, manželka Pak Čönghŭiho, Juk Jöngsu⁸⁷, která měla výjimečný cit pro módu, se stává udavatelkou módy v oblasti hanboků.

87 V úřadu 24 March 1962 – 15 August 1974

Ilustrace 48: Pak Čöngħüi, Juk Jöngsu a jejich potomci, 2. Polovina 20. století

Na dobových fotografiích první dámy Juk Jöngsu můžeme pozorovat, že hanboky, které nosí, jsou velmi jednoduché, často nezdobené, maximálně s květinovým vzorem na látce. Co se týče barev, převládá tradiční bílá a červená. Čchima je dlouhá a čögori sahá těsně pod prsa. To jen potvrzuje změny, které hanbok prodělal v 70. letech.

V 70. letech se podoba ženského hanboku mění zásadně. Sukně se zdelšuje a nabírá opět tvaru písmene A. Díky dlouhé sukni ženy vypadaly vyšší. Tento efekt byl mezi korejskými ženami velmi oblíbený a měl podporu ve všech ženských magazínech. Čögori se opět zkracoval, ale naopak ty části, kterým se říkalo kit a korüm se prodlužovaly. S tím, jak se rozšiřovaly technologické možnosti v textilním průmyslu, se objevily i nové druhy zdobení, a tak kromě našívání zlata a drahých kamenů se užívají i strojově vyráběné výšivky či tisknuté vzory na látkách. Také látek a vzorů na nich je oproti minulosti mnohem víc. Vzhledem k tomu, že hanbok už pozbyl funkci ukazatele pozice ve společnosti, mohou si dámy dovolit odvážnější barevné kombinace i kombinaci různých vzorů a zdobení. Problémem je ale pořizovací cena, která je vysoká.

Samotný textilní průmysl vyrábějící hanboky zažívá velký rozvoj. Začínají se vyrábět další syntetické látky jako umělý brokát nebo satén. Naopak přírodní materiály jako bavlna, ramie a hedvábí se kvůli ubývajícím pracovní síle na vesnicích stávají příliš drahými, a proto se přestávají používat. Dále se vymýšlejí nejrůznější techniky tisku a šití

strojovými metodami. Nově se hanboky také šijí na míru. Avšak kvůli již zmíněné vysoké pořizovací ceně převládá do konce 70. let nad domácím prodejem vývoz do zahraničí. Ke konci 70. let a začátkem let 80. se také díky ekonomickému vývoji, způsobenému právě vývozem, stává prodej hanboku populárním i v Koreji.⁸⁸

6.3 80. léta

Osmdesátá léta v Koreji se vyznačují velkými změnami v oblasti osobní svobody. Ekonomika se zdá být stabilnější, lidé už si slušně vydělávají a mohou si volně řídit svůj životní styl. A právě toto uvolnění životního stylu se ukazuje i ve stylu oblékání. Nic už nebrání plnému pronikání západní kultury do Koreje, a tak se do země dostává již zmíněná pop kultura, hudba a později, přes nové barevné televizory, i západní filmová tvorba. Zejména barevné televizory ovlivňují korejskou módu a to jak tu moderní, tak i tu tradiční. Mimo to se objevují se i nové pojmy jako unisex⁸⁹ oblečení. Po olympijských hrách v roce 1988 se do oblíbenosti dostávají i značky sportovního oblečení jako Nike a Adidas.⁹⁰

V 80. letech také vznikají první skupiny moderních výzkumných pracovníků, které studují tradiční hanbok z historického hlediska, zjišťují, co nosily královské rodiny a zajímají se i o symbolismus odívání. Díky nim se i obyčejní lidé zajímají o tradiční hanboky a tak prodej hanboků opět stoupá. Oproti minulým obdobím ale výrobci hanboků vsázejí spíše na luxus a jednoduchost. Použité látky jsou drahé, ale například veškeré ozdoby a výšivky mizí. Hledá se krása v jednoduchosti. Čchima se opět zužuje, aby více podtrhovala ženské křivky. S rozšířením barevných televizí se rozšiřuje i obzor jejich diváků, kteří začínají toužit po odvážnějších barevných kombinacích. Se zlepšováním ekonomické situace během 80. let, začíná útlum chemického průmyslu a naopak se více používají přírodní materiály. Znovu se používá hedvábí, které se teď navíc barví přírodními technikami. Hedvábí je populární hlavně protože má výborné tepelné vlastnosti, a tak si lidé mohou koupit jen jeden hanbok, který mohou nosit při všech příležitostech během roku.

Již zmíněné 24. letní olympijské hry, které se konaly roku 1988 v Söulu, také silně ovlivnily výrobu hanboků. Při zahajovacím ceremoniálu se totiž kromě tradiční hudby, tance a bojového umění představily i tradiční korejské oděvy, jako například wönsam, hwarot i munjöbok, které navrhla slavná módní návrhářka Päk Jöngdža. Hanboky byly

88 Changes in Modern Hanbok and the First Ladies' Costume, str 19-20

89 Oblečení, které je stejné pro muže i pro ženy

90 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 83

vyrobené v zářivých barvách s tradičními výšivkami květin, oblaků i dalších motivů a doplňovaly je bohaté doplňky.⁹¹ Není divu, že kromě mnohých cizinců zaujaly také samotné Korejce. Výsledkem takové propagace byl dramatický nárůst ve výrobě hanboků. O tradiční oděv se začínají zajímat i mnozí módní návrháři. Zejména v hlavním městě vzniká mnoho malých obchůdků, kde si Korejci mohou nechat udělat svůj hanbok na míru.⁹²

Ilustrace 49: 24. letní olympijské hry v Soulu, 1988

V roce 1985 začala televizní stanice KBS vysílat výukový program o tradičním korejském oblečení s názvem Harmonie moderního hanboku, což jen posílilo zájem Korejců o tento oděv.⁹³

6.4 90. léta

V devadesátých letech si Korejci konečně užívají úplné svobody. Do Koreje přicházejí další západní styly jako například hip-hop, které ovlivňují hlavně mladou generaci. Na ulicích se tedy objevují vytahaná trička a pytlovitě kalhoty. Trend navíc udává i nově vytvořený korejský hudební styl k-pop, jehož zpěváci a zpěvačky se rychle stávají inspirací pro módní průmysl i mladé Korejce. Západní značky jako Levi i luxusní značky jako Yves Saint Laurent, Chanel, Louis Vuitton a další se také stávají populárními. V této době už se snad každý Korejec svým způsobem zajímá o módu a přemýšlí nad tím, co nosí.

91 Hjōndā hanbokpchāšjōnūi paldžačchū, str 100-129

92 Changes in Modern Hanbok and the First Ladies' Costume, str 20-21

93 Hanguk poksik munhwaūi hūrūm, str 458

Co se týče tradičního hanboku, v 90. letech se nosí už jen velmi zřídka. Důvod je zřejmý – hanbok není dostatečně pohodlný a praktický pro každodenní nošení. Tradiční mohutné šaty nemají šanci konkurovat módě ze Západu. Navíc levnější hanboky postrádají tradiční krásu, a ty luxusnější jsou příliš drahé na to, aby si je mohl každý dovolit. Nová mladá generace ovlivněná pop kulturou už se o tradice téměř nezajímá. Hanbok tak pomalu ztrácí i svou funkci slavnostního oděvu.⁹⁴

Pro korejskou módu jako takovou je zásadním rok 1990 kdy se práce korejské módní návrhářky I Jöngħüi poprvé dostala do Paříže. I Jöngħüi vystudovala na univerzitě Sungsin a v roce 1976 si otevřela vlastní obchod pod názvem I Jöngħüiino korejské oblečení. V roce 1993 se stala první Korejkou, která své modely předvedla na mole v Paříži. O rok později si v tomto městě módy otevřela vlastní butik, kde se snažila propagovat korejský tradiční styl s moderními prvky.

Ilustrace 50: Jedna z novějších prací I Jöngħüi

Se stoupajícím počtem internetových uživatelů v 90. letech, se nakonec i internet stává bohatým zdrojem propagace tradiční kultury. V roce 1996 tak vznikají první internetové stránky, které nabízí lidem kurzy e-learningu na téma tradičního odívání.⁹⁵

94 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 83-84

95 Hanguk poksik munhwaüi hürüm, str 458-459

7. Novodobé snahy o obnovu hanboku

7.1 Kärjang hanbok

Vzhledem k tomu, že v 90. letech už téměř nikdo nenosil hanbok, se korejské radikální politické skupiny, které viděli hanbok jako symbol korejského národa, začaly angažovat v otázce odívání. Tyto skupiny usilovaly o to, aby lidé místo západního oblečení oblékali právě tradiční hanbok. K těmto účelům vznikl nový hanbok, který byl upravený tak, aby byl pohodlnější a lépe odpovídal požadavkům moderních Korejců. Takový hanbok se nazýval kärjang hanbok (modernizovaný hanbok) a nemálo módních návrhářů v 90. letech začalo tento nový oděv produkovat. Kärjang hanbok se brzy objevil na korejském trhu a jeho prodejnost se stála být zprvu dobrá.⁹⁶ Nový hanbok byl nejen moderní, ale i pohodlný a díky použitým materiálům i levnější. Místo drahého hedvábí se na jeho výrobu využívala hlavně bavlna, která je i praktičtější na praní. Výšivky se příliš neuzívaly. Pro větší pohodlnost se přidávali knoflíky a zipy. Také už se samozřejmě pod ním nenosily několikavrstvé spodničky, a tak byla silueta takového hanboku značně užší.⁹⁷

Ilustrace 51: Kärjang hanbok

Přes veškerou snahu vlády i módních návrhářů obliba hanboku klesala a v druhé polovině 90. let o něj opět nikdo skoro nikdo nejevil zájem. Pak Hüisu, kurátorka výstavy hanboku v söluském muzeu umění, vysvětluje tento nezájem takto: „*Kärjang hanbok 90.*

⁹⁶ An elegant evolution: Hanbok's modernization

⁹⁷ [http://www.visitseoul.net/en/article/](http://www.visitseoul.net/en/article/article.do?_method=view&art_id=38641&lang=en&m=0002000001005&p=05&WT.ac=MainBanner5-5)

[article.do?_method=view&art_id=38641&lang=en&m=0002000001005&p=05&WT.ac=MainBanner5-5](http://www.visitseoul.net/en/article/article.do?_method=view&art_id=38641&lang=en&m=0002000001005&p=05&WT.ac=MainBanner5-5)

let nedokázal držet krok s módou. Pozměněný hanbok se podobal spíše pohodlným uniformám a postrádal řemeslnou zručnost a eleganci tradičního hanboku.“⁹⁸ Hanbok se tedy sice v 90. letech změnil tak, aby odpovídal požadavkům moderních Korejců, ale přesto nebyl dostatečně módní na to, aby v něm lidé vycházeli do ulic. A navíc, což byla největší chyba, ještě ztratil to, co na něm bylo to tradiční a krásné.⁹⁹

7.2 Den Hanboku

V roce 1996 se do propagace moderního hanboku zapojilo i Ministerstvo kultury, sportu a turismu, když vyhlásilo Den hanboku. V tento den byli zaměstnanci podniků vedeni k tomu, aby si oblékli hanbok. Ačkoliv se jednalo o zajímavý krok jak hanbok zviditelnit, mezi Korejci přílišnou oblibu nezískal a ve skutečnosti o něm vědělo jen málo lidí. Kromě Dne hanboku pořádalo Ministerstvo už v 90. letech mnohé výstavy a festivaly. Dokonce zorganizovalo kampaň, ve které měli lidé oblečení do hanboku volný vstup do muzeí a galerií.¹⁰⁰

7.3 Sānghwal hanbok

Ačkoliv se zdálo, že tradiční hanbok se nikdy nevrátí do přízně moderních Korejců, opak je pravdou. Ke konci 90. let se Korea, navždy změněná modernizací a veškerými západními vlivy, začala zase zabývat svými kořeny a tradicemi. Lidé se začali zajímat o to, co je korejské. Mnoho nových módních návrhářů se začalo věnovat tradičním způsobům výroby oděvů a jejich užití v moderním prostředí. V důsledku takového zájmu vznikl nový hanbok, tzv. sānghwal hanbok (každodenní hanbok). Sānghwal hanbok je nejen praktický na nošení a levnější k pořízení, ale zároveň v sobě ukrývá krásy tradičního hanboku. Na rozdíl od dříve uvedeného kārjang hanboku nezapomíná tolik na tradice, přestože je dostatečně funkční i pro moderního člověka. Takový hanbok se hodí nejen ke slavnostním událostem, ale i na každodenní nošení. Korejce, hledající starou krásu a tradici, sānghwal hanbok zaujal a tak se počet podniků, které jej vyráběly, rychle rozrostl. Kromě tradičního, nákladného hanboku konečně trh začal nabízet i levnější variantu pro každého.¹⁰¹

98 An elegant evolution: Hanbok's modernization

99 An elegant evolution: Hanbok's modernization

100 <http://www.channelnewsasia.com/news/asiapacific/korean-artisans-aim-to/1664394.html>

101 A Study on the Hanbok Industry through Its Suvey Research, str 120-127

Ilustrace 52: I takhle může vypadat Sŏnghwal hanbok, Hwang Isŭl, 2014

7.4 Styl Han

Mezi další hnutí spuštěná ministerstvem patřilo i hnutí, kterému se říkalo Styl Han. Jednalo se v podstatě o transformaci tradiční kultury do značky, která by měla reprezentovat Koreu a její kulturu skrz každodenní život, životní styl, průmysl a globalizaci. Ministerstvo kultury, sportu a turismu vyhlásilo plán pro podporu Stylu Han mezi roky 2007 až 2011. Cílem bylo obnovit korejskou tradici s ohledem na světovou kulturu. Bylo vybráno šest oblast, které se měly více rozvinout a změnit se na symboly nové korejské kultury. Tyto oblasti byly vybírané podle jejich symbolické a reprezentativní hodnoty v korejské historii. Vybrány byly tyto kategorie: písmo, jídlo, odívání, bydlení, papír a hudba. Cílem bylo nejen obnovení těchto tradičních symbolů, ale také jejich vhodná modernizace, zařazení do každodenního života, dostupnost, prodejnost a zařazení do světového trhu.¹⁰²

Hanbok, jako jedna z vybraných kategorií, musel především projít velkou změnou, aby mohl odrážet jak tradiční korejskou kulturu, tak tu moderní. Mnoho návrhářů se na popud ministerstva pokusilo vytvořit modernější hanbok, který by však zachovával krásu minulosti. Samotné ministerstvo pak obstaralo propagaci ve formě mnoha expozic a kulturních akcí jak doma, tak v zahraničí, zejména mezi roky 2001 – 2008. Jednalo se o nejrůznější dny módy, tradiční festivaly, veřejné svatby, expozice, zahraniční konference a soutěže.¹⁰³

¹⁰² Segjehwarŭl ūhan čŏntchonghanbokkwa hansŭtchail, str 379-380

¹⁰³ On Promotion of Wearing Hanbok for the Modernization of Traditional Costumes, str 76

8. 21. století

8.1 Hanbok inspiruje svět

Díky nejrůznějším hnutím iniciovaným ministerstvem a vládou v předchozích obdobích se z hanboku opět stává oděv, který reprezentuje korejský národ. Mnoho Korejců, od současné prezidentky po módní návrháře, pyšně propagují mimořádnou krásu a kouzlo tradičního oblečení. A tak není divu, že se hanbok dostává i do povědomí ostatních národů a jejich módních návrhářů.¹⁰⁴

Inspiraci hanbokem můžeme vidět v kolekcích takových slavných módních návrhářů, jakými jsou Dior, Christophe Guillarme, Jean Paul Gaultier nebo Carolina Herrera. Svůj zájem vyjádřili i Giorgio Armani, nebo Miuccia Prada, kteří si prý pro inspiraci jezdí do Söulského ateliéru již zmíněné korejské návrhářky I Jönghui. Sama I Jönghui v současnosti navštívuje největší města módy, aby své kolekce moderních hanboků představila širokému publiku. V roce 2012 například v Paříži prezentovala kolekci East-meets-West, kde předvedla svou velmi moderní vizi.¹⁰⁵

Asi nejzajímavější inspiraci hanbokem můžeme vidět v kolekcích venezuelo-američanky Caroliny Herrera. Carolina Herrera je známá tím, že oblékala americké první dámy od Jacqueline Kennedy až po Michelle Obama. V roce 2011 představila v New Yorku Carolina kolekci šatů, které byly inspirovány hanboky ze 17. století. Modelky, které kolekci předváděly, měly na hlavách kat, což byl v minulosti klobouk, který nosili pouze vzdělanci. Šaty měly květinové vzory a nechyběla ani jednoduchá mašle korům, která ale sloužila jen jako elegantní dekorace. Boty, které oděv doplnily, byly zavázané v tradičním korejském stylu na dva uzly. Tato kolekce ukazuje příklad toho, jak je možné hanbok rozebrat na části a znovu sešít v úplně novém moderním stylu.

Dalším člověkem, který představil hanbok v Paříži, byl belgický návrhář Dries Van Noten, který je známý unikátním užíváním potisků, barev, látek a jejich vrstvením. Jeho pařížská kolekce v roce 2012 byla inspirovaná vzory na tradičních hanbocích.¹⁰⁶

104 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 88

105 <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

106 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 92-94

COURTESY LEE YOUNG HEE

Ilustrace 53: I Jõnghüi, East-meets-West, 2012

Ilustrace 54: I Jõnghüi, East-meets-West, 2012

Ilustrace 55: Carolina Herrera, 2011

Ilustrace 56: Carolina Herrera, 2011

Ilustrace 57: Dior, 2012

*Ilustrace 58:
Dries Van Noten*

*Ilustrace 59: Jean Paul
Gaultier, 2012*

Za zmínku pak stojí i opakované představení hanboku v módním časopise Vogue¹⁰⁷ mezi lety 2009 – 2012. I když se občas objeví i jeho tradičnější verze, většina z nich je už velmi moderní. Přestože i v takovýchto hanbocích můžeme stále najít subtilní prvky tradice, jedná se spíše o moderní extravaganci.

Ilustrace 60: Vogue, 2009 – 2012

Ilustrace 61: Vogue, 2009 – 2012

¹⁰⁷ Vogue je časopis se zaměřením na módu, design a životní styl. Vychází ve dvaceti třech zemích a počítá se mezi nejvlivnější módní časopis na světě.

8.2 Hanbok jako sváteční oděv

Přes výraznou dominanci západního oblečení v dnešní jihokorejské kultuře někteří Korejci stále oblékají hanboky při rodinných sešlostech a oslavách, jako například při prvních narozeninách dítěte, svatbách, pohřbech, oslavách nového roku nebo při oslavě 60. či 70. narozenin.¹⁰⁸ To jen dokazuje korejskou lásku k tradicím. Hanbok už ale není oblečením, které by se dalo oblékat každodenně. To ostatně potvrzuje i módní návrhářka Kim Jöngdžin, která říká: „*Od svých korejských zákazníků slychávám, že nemají dost příležitostí kde nosit hanbok. Ale já si nemyslím, že bychom měli o hanboku smýšlet jako o každodenním oděvu, protože už máme vlastní oblečení, na které jsme zvyklí. Místo toho by o něm Korejci měli smýšlet jako o kostýmu ke speciálním příležitostem.*”¹⁰⁹

Novodobý ženský hanbok se, stejně jako ten tradiční, skládá ze sukně čchima a kabátku čögori. Oproti tradičnímu hanboku je kabátek mnohem delší a sukně naopak kratší, aby se tak docílilo většího pohodlí při nošení. Sukně se zapíná v pase a místo zavazování okolo těla se může zapínat na zip nebo na knoflíky. Také mohou mít kapsy. Spodničky se příliš nenosí a spodní prádlo či boty jsou povětšinou také moderní.¹¹⁰

Co se ale na moderním hanboku změnilo nejvíce, jsou výšivky a barvy. Zatímco dříve nesly barvy význam třídního postavení, věku či pohlaví, v dnešní době si spotřebitelé vybírají podle osobní preference a vkusu. I když jsou i lidé, kteří při svátcích oblékají hanboky v tradičních barvách (například při tradičních svatbách), většina lidí se spíše než na významy barev dívá na to, jak jim jaká barva sluší. Stejně jako barvy i výšivky ztratily původní význam. Na moderních hanbocích se příliš neužívají, protože vyšívání hanbok je značně dražší. Pokud se ale na hanboku výšivky objeví, tak jen takové, jaké si sám kupující přeje bez ohledu na tradiční symboliku. Oblíbenými výšivkami jsou třeba motýlci nebo květiny.¹¹¹

108 <http://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=72721>

109 http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=504

110 http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=504

111 <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Svatba

I na moderních svatbách některé nevěsty preferují tradiční svatební hwarot či wonsam před západními bílými šaty. Takové šaty pak nevěsty oblékají se vším všudy, včetně ozdobných čoktturi, hwagwanu i tradičních stužek. Výjimkou nejsou ani dvojité svatby, kdy se pár nejprve vezme v tradičních hanbocích a poté mají ještě jednu svatbu v západním stylu.¹¹²

Ilustrace 62: Nevěsta v tradičním svatebním oděvu

Ilustrace 63: Pohřební hanbok

Pohřeb

Zatímco muži při novodobých pohřbech preferují většinou obyčejný západní černý oblek, mnoho žen obléká černý hanbok. Když se s příchodem modernizace změnila smuteční barva po vzoru Západu z bílé na černou, zbarvily se i pohřební oděvy do černé.¹¹³ Ženské smuteční hanboky jsou velmi jednoduché, skládají se z obyčejné černé čchimy a černého čögori. Na znamení toho, že se dříve nosil smuteční oblek v bílé barvě, si dnes ženy připínají do vlasů bílou stužku.¹¹⁴

¹¹² <http://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=72721>

¹¹³ Hanbok: The Art of Korean Clothing, str 161-167

¹¹⁴ <http://www.seoul-site.com/survival-faq/a-korean-funeral/>

Söllal a Čchusŏk

Asi nejvíce Korejců obléká hanbok při oslavách nového roku a při podzimních oslavách sklizně. Podle autora článku *How to choose the right hanbok for chuseok* jsou nejpopulárnějšími hanboky vyrobené z ramie nebo hedvábí. V oblíbě jsou hanboky barvené přírodními barvami. Takové vydrží i několik sezón a navíc se více hodí k pleti nositelky víc než umělé zářivé barvy. Mezi mladými lidmi převládá výběr světlých barev, například světle hnědá, růžová a modrá, mezi lidmi středního věku je hojně používána šedá, modrá a vínová. Děti pak nosí hanboky zářivých barev s pruhovanými rukávy, stejně jako v případě oslavy jejich prvních narozenin (viz dále).¹¹⁵

Ilustrace 64: Čchusŏk

115 http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2012/10/01/2012100100066.html

Narozeniny

Ze všech oslav narozenin jsou v rámci rodinných oslav nejdůležitějšími pravděpodobně první narozeniny dítěte, tzv. tolčančchi. V ten den děti oblékají dětský hanbok, který je vždy pestrý a hodně zdobený. Oblíbené jsou různobarevné pruhy na jeho rukávech. Na hlavě pak děti nosí čepičky kulle¹¹⁶ nebo čobaui. Podobně se může slavit i pegil, neboli 100 dní od narození dítěte.

Kromě 20. narozenin, kterými člověk vstupuje do dospělosti (viz dále), jsou velmi důležité i 60. narozeniny, tedy hwangap. V době, kdy se lidé dožívali nižšího věku než dnes to byl velmi významný svátek. Kromě hostiny, na kterou se obvykle pozvala celá vesnice, se oslavenec a jeho manžel či manželka oblékali do slavnostního hanboku. V dnešní době, kdy se průměrná délka života značně prodloužila, se podobným způsobem mohou slavit i 70., 80. či dokonce 90. narozeniny.¹¹⁷

Ilustrace 65: Oslava prvních narozenin

116 Kulle je čepička z několika vrstev látky, která se zavazuje pod bradou.

117 http://english.visitkorea.or.kr/enu/AK/AK_EN_1_4_9_2.jsp

Oslava dospělosti

Také 20. narozeniny jsou důležitým mezníkem v životě člověka. Mladí lidé se konečně stávají plnohodnotnými členy společnosti a to je třeba náležitě oslavit. I když mají tyto oslavy dlouhou historii, obnovené byly až zákonem v roce 1973. Od roku 1985 je pak vládou stanoveno jejich oficiální datum na třetí pondělí v květnu. V ten den se všichni mladí lidé, kteří dosáhnou daný rok 20. narozenin, mohou zapojit do oficiálních oslav pořádaných ministerstvem kultury, sportu a turismu. V dnešní době ale tyto akce pro mladé pořádá i mnoho různých organizací a škol. Dívky si na slavnost oblékají tradiční dlouhé zelené čogori a červenou, fialovou nebo růžovou čchimu. Dostávají také dárky, nejčastěji šperky, kabelky, parfémy, kosmetiku či růže.¹¹⁸

Ilustrace 66: Oslava dospělosti, Sŏul, 2008

118 <http://times.postech.ac.kr/news/articleView.html?idxno=6202>

8.3 Hanbok z pohledu moderního spotřebitele

Jak již bylo zmíněno, pořízení i nejzákladnějšího hanboku není zrovna nejlevnější záležitostí a tak otázkou zůstává, jestli se vůbec vyplatí kupovat si něco, co je sice krásné a tradiční ale ve skutečnosti si to lze na sebe vzít pouze jednou, dvakrát ročně. Nejnižší pořizovací cena za obyčejný ženský hanbok se dosahuje zhruba 3000 Kč. Pokud si však zákazník přeje zaplatit za kvalitu, může takový hanbok převyšovat i 30000 Kč. Vůbec nejvyšší jsou pak ceny svatebních hanboků.¹¹⁹ Není ani divu, že v průzkumu, který se zabýval svatebními náklady¹²⁰, získal hanbok první místo v žebříčku nejzbytečnějších investicí. Skoro 50% lidí odpovědělo, že kdyby měli znova pořádat svatbu, hanbok by si nepořídili. Důvodem je jeho vysoká cena a jednorázové využití.¹²¹

Jiná studie se zaměřila na problémy v oblasti výroby hanboků a klesající tendenci jejich prodeje mezi domácími zákazníky. Z jejích výsledků můžeme vidět, že nejoblíbenější je hanbok mezi ženami v domácnosti, které si jej pořizují na nošení při zmiňovaných svátcích a oslavách, nejčastěji pak na oslavy nového roku a sklizně. Při koupi je pro ně rozhodující především barva látky. Většina těchto žen preferuje praktický design a přírodní materiály. Při dotazu na to, proč si vybraly hanbok a ne západní oděv odpověděly, že se jim líbí klasický hanbok kvůli kráse, tradici a pocitu cudnosti. Oproti západním šatům je prý elegantnější a dává jim pocit náležitosti k určité skupině. Když ale měly poukázat na negativa nošení tradičního oděvu, zmínily nepraktičnost při udržování, nepohodlí při nošení, vysokou cenu, špatnou prodyšnost v teplém počasí a nedostatek příležitostí k nošení. Ideální hanbok je takový, který se skládá z dlouhého a trochu širšího světlého čogori a dlouhé tmavé čchimy, která je vyrobená z jednoho kusu látky a dosahuje asi ke kotníkům. Poslední otázka se týkala toho, v čem by se měl hanbok zlepšit, aby se dal nosit jako každodenní oděv. Dotazovaní jmenovali tyto body: kromě toho, že jeho výroba nesmí způsobovat škody na životním prostředí, je nezbytné, aby byl hanbok dostatečně pohodlný pro každou aktivitu, musí se na něm objevovat tradiční motivy, být vyroben ve vhodných barvách a jeho výrobní škála se musí rozšířit tak, aby oděv odpovídal všem tělesným typům. Hanbok musí být schopný se rozvíjet jako národní oděv ale nesmí zaostávat za okolním světem. V neposlední řadě musí být lidem umožněno, aby jej mohli nosit už od mládí, aby si na něj zvykli.¹²² Otázkou nyní je, jak na tyto studie zareagují sami výrobci hanboků.

119 http://english.visitkorea.or.kr/enu/SH/SH_EN_7_3_2_3.jsp

120 Průzkum provedla v roce 2011 svatební agentura Duo Wed a zahrnoval bezmála 200 respondentů.

121 http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2011/03/28/2011032800320.html

122 A Study of the Hanbok Industry, str 123-126

8.4 Hanbok jako módní produkt

Pokud se bavíme o moderním hanboku, nesmíme opominout již zmíněný fusion hanbok, který se už od 60. let objevuje na korejském trhu. Fusion hanboky v sobě spojují východní a západní módu a jsou tak velice zajímavým módním produktem. Mnoho módních návrhářů popouští uzdu své fantazii a tím vznikají velmi zajímavá díla. Například jeden designer v Söulu užívá nezvyklých západních látek (třeba i látku na závěsy) a z nich vytváří velmi exoticky vypadající hanboky. Jiný návrhář zase šije čchimu s délkou těsně nad kolena, čímž získává velmi zajímavý a atraktivní oděv. Další návrhář vyrábí pouze čögori a místo sukně dává svým modelkám moderní kalhoty. Také tradiční boty mohou působit moderněji, pokud se jim přidá vysoký podpatek. Korejští návrháři se stávají čím dál odvažnějšími a tak ve výsledku se definice toho, co je ještě hanbok stále více rozšiřuje.¹²³

Kwon Činsun, slavná módní návrhářka, která sama vyrábí fusion hanboky, říká: *„Nikoho už nezajímá tradiční hanbok, ani samotné Korejce – a to je smutné... Moderní lidé jsou více aktivní a ve spěchu, zatímco tradiční hanbok je velmi pokojný a mírumilovný. Lidé chtějí nosit oblečení, které je jednoduché, pohodlné a praktické, myslím, že proto tradiční hanbok není populární.“*¹²⁴ Činsun je jen jednou z mnoha novodobých módních návrhářů, kteří se snaží vdechnout hanboku nový život. A i když taková hnutí asi nenavrátí hanbok do ulic měst, je vidět, že určitou budoucnost, alespoň tedy v módním průmyslu, ještě má.¹²⁵

Zde je třeba říci, že stejně jako v minulosti mnoho lidí vzdorovalo modernizaci, i v dnešní době existují lidé, kterým se takový vývoj tradičního hanboku nelíbí. Jedním z nich je i nastávající nevěsta Im Čihje, která popisuje svou nedávnou zkušenost s nákupem hanboků jako kulturní šok. Hanboky, které Čihje viděla, byly silně modernizované. Byly bez ramínek, s délkou po kolena a s úzkým pasem. Nicméně i takové modely jsou podporované Centrem pro rozvoj hanboku¹²⁶. Su Jönghui, výtvarná vedoucí tohoto institutu říká: *„Rozmanitost hanboků je v oblasti designu pro dnešní zákazníky, které mají komplexní individuální styl, příliš limitovaná. Ve světě módy je nespočet možností. A stejné*

123 http://www.visitseoul.net/en/article/article.do?_method=view&art_id=38641&lang=en&m=0002000001005&p=05&WT.ac=MainBanner5-5

124 <http://www.ntd.tv/en/news/world/asia-pacific/20121219/76271-korean-hanbok-fashion-designer-reveals-latest-collection-.html>

125 <http://www.ntd.tv/en/news/world/asia-pacific/20121219/76271-korean-hanbok-fashion-designer-reveals-latest-collection-.html>

126 Instituce založená roku 2011. Jejím cílem je modernizace tradičního hanboku a podpora mladých návrhářů. Jeden z jejich spuštěných projektů se jmenuje 'Liberty hanbok trend'

by to mělo být i s hanbokem. Jenom tehdy se dostane do lidských srdcí. (...) I když se podíváme do historie hanboku, není to tak jednoduché. Hanbok měl mnoho podob – víc, než si dokážeme představit. A tyto podoby se časem vždy měnily. Ve skutečnosti důvodem současné krize hanboku je to, že se nedokázal nadále měnit s lidmi.“¹²⁷

Ilustrace 67: Je tohle ještě hanbok?

Ilustrace 68: Fusion hanbok

Vášnivou diskuzi na toto téma rozpoutalo i odhalení modelů, které se prezentovaly při zahajujícím a ukončovacím ceremoniálu na Inčchonských asijských hrách v roce 2014. Kostýmy byly vyrobené z tradičního papíru. Místo čögori měly na sobě modelky západní korzet a sukně byly zdobeny obrovskými květinami. Podle některých kritiků byly tyto modely nemístné a nevhodné. Našli se ale i zastánci, kteří říkali, že není důvod, aby byl hanbok tak konzervativní a jeho modernizace je dobrým krokem.¹²⁸

Z těchto případů můžeme vidět, že existují dvě skupiny lidí – ti, kteří jsou zásadně proti modernizaci hanboků a preferují tradici a pak ti, kteří se modernizaci oděvu nebrání, ba ji dokonce podporují. Dá se ovšem předpokládat, že i přes odpor některých Korejců budou mnozí módní návrháři dále pokračovat ve své práci a hanbok se tak bude na poli módy dále rozvíjet.

127 <http://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2994926>

128 <http://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2994926>

8.5 Hanbok jako vývozní artikl

Nejrůznější hnutí za obnovu hanboku, módní přehlídky, konference a slavnosti zdaleka nejsou určené jenom domácím obecnstvu. S přílivem cizinců se z tradičních symbolů Koreje stává něco, co zemi reprezentuje a na co jsou Korejci patřičně pyšní. Skrz globalizaci korejské kultury se hanbok stává čím dál populárnějším i mezi lidmi, kteří se jinak o módu příliš nezajímají. Čo Mira, majitelka jednoho z předních butiků, říká: „*Zatímco hanbok je tradiční oděv, je to i móda, která neumírá. Ve své 5000 let dlouhé historii se hodně změnil. Navzdory tomu všemu je ale jen pár zemí, které mají to privilegium říct, že mají svůj tradiční oděv.*“¹²⁹ A na toto privilegium jsou Korejci náležitě hrdí a nebojí se to světu dát najevo. Pro cizince jsou proto v Koreji připravené mnohé výstavy, festivaly, přehlídky a zážitkové akce, kde si mohou sami hanbok vyzkoušet.¹³⁰

Neopominutelným vlivem na rozšíření hanboku do podvědomí cizinců je i korejská filmová tvorba. Obzvláště korejské historické seriály, které jsou tolik oblíbené mezi diváky po celé Asii, se zapříčinily o růst zájmu jejich fanoušků o tradiční korejské odívání. Za zmínku stojí filmy Čchunghjangdžon (Chunhyang, 1999), Sŭkchändŭl – Čosŏn namnjŏ sangjöldžisa (Untold Scandal, 2003), Ŭmransŏsŏng (Forbidden Quest, 2006), Hwangdžini (Hwang Jin Yi, 2007) nebo Ssanghwadžŏm (A Frozen Flower, 2008). Z korejských seriálů se staly populárními například Tädžanggŭm (Jewel in the Palace, 2003), Kongdžuui namdža (The Princess' Man, 2011) nebo Čang Okdžŏng, sarange salda (Jang Ok-jeong Live in Love, 2013). I Hjesun, módní návrhářka, která vytvářela hanboky pro jeden ze jmenovaných filmů (Untold Scandal, 2003), tento trend potvrzuje a říká: „*Četné zobrazování hanboků v korejských filmech vedlo nejen k představení tradičního korejského oděvu světu, ale dostal se tak i do povědomí Korejců.*“¹³¹

Popularitu hanboku mezi cizinci potvrzuje i módní návrhářka I Jŏnghŭi, která říká, že více než 30% jejich zákazníků jsou právě zahraniční kupci. Jedná se o nevěsty, módní návrháře, ale i o turisty, kteří si chtějí z Koreje přivést zajímavý suvenýr.¹³² Něco podobného tvrdí i majitelka obchodu s hanbokem na trhu v Tongdämunu: „*Počet zahraničních zákazníků se v poslední době zvýšil až na 70%. Většina kupujících pochází z Číny a jihoasijských zemí, jako jsou Malajsie a Singapur. To potvrzuje vliv korejských dramát, která jsou právě v těchto oblastech nejpoblárnější.*“¹³³

129 <http://www.10mag.com/fashion-style-hanbok-korean-traditional-dress/>

130 <http://www.10mag.com/fashion-style-hanbok-korean-traditional-dress/>

131 Hanbok: Timeless Fashion Tradition, str 94-95, 106-107

132 <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

133 <http://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=102466>

Ilustrace 69: Hanboky zobrazené ve filmu Sükchändül – Čosön namnjö sangjöldžisa (Untold Scandal, 2003)

Ilustrace 70: Hanboky zobrazené v seriálu Čang Okdžöng, sarange salda (Jang Ok-jeong Live in Love, 2013)

8.6 Hanbok jako součást diplomacie

Při své inauguraci v únoru roku 2013 se prezidentka Pak Kūnhje mezi jednotlivými fázemi obřadu několikrát převlékla. Módní odborníci zaznamenali snahu prezidentky o dosažení určité barevné rovnováhy, která by jí posunula blíže k lidu. Při návštěvě Národního hřbitova v Sōulu oblékla černý kabát a černé kalhoty. Při samotné inaugurační slavnosti měla na sobě zelený kabát se zlatými knoflíky, levandulový šál a brož ve tvaru motýla. Kang Čindžu, módní poradce, říká: „Ženské představitelky státu obvykle při oficiálních událostech nosí oblečení v neutrálních barvách. Ale tím, že si prezidentka oblékla zelenou, evidentně chtěla ukázat přátelství a přívětivost. Zelená představuje harmonii a symbolizuje její přání k rozřešení konfliktů a dosažení usmíření a prosperity. Brož s motýlem symbolizuje naději a obrození.“¹³⁴ Po formální části slavnosti prezidentka oblékla hanbok, který se skládal z červeného čögori s květinovými vzory a modré čchimy. Při oficiální večeři se zahraničními hosty pak prezidentka oblékla červený hanbok se zlatými výšivkami ibišku na límečcích.¹³⁵

Ilustrace 71: Inaugurační hanbok, 2013

Kim Jōngsōk, prezidentčin osobní designer, pokládá za důležité, aby oděv, který prezidentka obléká, reprezentoval zemi, ze které pochází. Při navrhování oděvů pro její oficiální návštěvu USA to vysvětloval takto: „Myslel jsem na to, že celý svět uvidí co má prezidentka na sobě. Než abych vyzdvihoval ženskost, tak jsem se soustředil na to, abych jí zobrazil jako vůdkyni země.“ Při slavnostech 60 let spojení mezi Jižní Koreou a

134 http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2013/02/26/2013022601221.html

135 http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2013/02/26/2013022601221.html

USA¹³⁶ v květnu roku 2013 ve Washingtonu proto prezidentka oblékla zelenou sukni a broskvový kabát. To mělo podle Kima symbolizovat silnou korejskou ekonomiku a kulturní vývoj. V New Yorku na sobě měla bílý hanbok s vínově červenými stuhami. Její návrhář opět přišel s vysvětlením: „*Když je člověk daleko od Koreje, myslím, že je důležitější vrátit se ke kulturním kořenům země. Jsem velmi pyšný na to, že mohu vyrobit hanbok a pomáhat s jeho propagací v zahraničí.*“¹³⁷

Kim Jöngsöok navrhoval i oděv, který si prezidentka oblékla při oficiálním setkání s královnou Alžbětou II. Jednalo se hanbok, jenž měl oranžový kabátek a růžovou sukni s květinovými vzory. I tento oděv neunikl pozornosti mnoha módních kritiků. Módní poradkyně Kang Čindžu říká: „*Psychologicky je oranžová barva dobrá pro vyjádření přátelství. Také je to luxusní barva, kterou mají v oblibě evropské královské rodiny. Prezidentka tak projevuje svou slušnost a přátelský postoj.*“¹³⁸

Fakt, že prezidentka obléká hanbok při oficiálních událostech a návštěvách potvrzuje dvě věci: tradiční oděv je jedním z předmětů, skrz které se Korea snaží prezentovat světu a zároveň je to oblečení, které je vhodné ke speciálním příležitostem. Současně když se podíváme na hanbok, který obléká prezidentka, můžeme si všimnout, že je to snad jediný modernizovaný hanbok, na který se ještě aplikuje určitá (i když už ne zcela tradiční) symbolika barev a výšivek.

Ilustrace 72: Prezidentka Pak při návštěvě královny Alžběty II, 2013

136 Jižní Korea a USA navázali vojenské spojení roku 1953

137 http://koreatimes.co.kr/www/news/culture/2013/09/135_143196.html

138 <http://english.donga.com/srv/service.php3?biid=2013110771398>

9. Závěr

Tradiční korejský ženský hanbok prochází dlouhým vývojem plným změn. Kromě vzhledu se významným způsobem mění i jeho funkce. Cílem práce bylo popsat tyto změny v období od počátku 19. století do současnosti.

V období Čosönu bylo jednoznačnou funkcí hanboku ukázat postavení a moc jeho nositele. Hanbok poukazoval nejen na pozici na společenském žebříčku, ale i na věk, povolání či rodinný stav. Symbolika na tradičních hanbocích byla silná a jasně daná. Každá součást hanboku, barva či výšivka měla svůj význam. Hanboků existovalo velké množství druhů podle toho, k jaké příležitosti se nosil. Pravidla odívání určoval výhradně panovník.

Täwöngun, který vládl jako princ regent těsně před otevřením Koreje, svými reformami usiloval především o sjednocení podoby hanboku. Jeho cílem bylo, aby všichni Korejci nosili to samé. Funkcí hanboku té doby bylo tedy nejen ukázat politickou moc vládce, ale také jistá uniformita. Täwöngun nadto prosazoval politiku zavřených dveří, která na pár let zastavila pronikání západních vlivů do Koreje.

Za vlády Kodžonga, Täwöngunova syna, který naopak prosazoval, aby se Korea otevřela světu, se hanbok měnil hlavně vzhledově. Oděv se zjednodušoval a barvil se do tmava. Do Koreje se dostávalo také západní oblečení, které hanbok začalo nahrazovat. Sám Kodžong přešel k západnímu oblečení, aby tento trend podpořil.

Pomalu mizející hanbok dostal další ránu v době japonské okupace. Japonci zakázali tradiční bílý hanbok a Korejci byli nuceni oblékat řečené západní oblečení. To sice přivítali projaponští aktivisté a moderní ženy, prosté obyvatelé to ale zasáhlo. Z tradičního bílého hanboku se pak mezi obyčejnými obyvateli stal symbol vlastenectví, potažmo korejského národa.

Po Korejské válce a v 60. letech bylo na tradiční oděv nahlíženo jako na symbol chudoby a nedostatku. Každodenní hanbok nosili hlavně lidé na vesnici, zatímco lidé ve městech si mohli dovolit moderní západní oblečení, které začínalo být značně dominantní. Na druhou stranu se ale v 60. letech Korejcům otevřel svět módy. Vznikly tak první organizace módních návrhářů a pořádaly se první módní přehlídky a veletrhy. Z důsledku toho vzniklo něco, čemu se říkalo fusion hanbok. Fusion hanbok představoval první transformaci korejského tradičního oblečení v luxusní módní produkt.

V 70. letech se z hanboku stalo oblečení, které Korejci nosili pouze ke zvláštním událostem – při rodinných oslavách, svátcích či svatbách. Zároveň, hlavně díky nové výrobě syntetických textilií, se znovu rozvíjel průmysl specializující se na výrobu

tradičních oděvů. Tento trend pokračoval i v 80. letech, kdy se díky práci výzkumných pracovníků zkoumajících historii odívání, o tradiční hanboky začali zajímat i běžní Korejci. O další propagaci se zapřičinily i letní olympijské hry, které se pořádaly v Koreji roku 1988. Tyto olympijské hry navíc znamenaly vstup hanboku do podvědomí mnohých cizinců a snad i díky tomu se z něj stal jeden ze symbolů Koreje, který Korejci dodnes prezentují světu.

V 90. letech bylo iniciováno několik hnutí za obnovu hanboku. Jednalo se především o jeho přetvoření do takové podoby, aby se dal nosit jako každodenní oděv. V těchto hnutích se mísila snaha o návrat k tradicím s úsilím o vhodnou modernizaci. Tudíž vzniklo něco, čemu se říkalo kārjang hanbok a sānghwal hanbok. Žádné z hnutí ale nebylo příliš úspěšné a hanbok byl stále méně populární. Kromě toho, že ho již nikdo nenesil jako běžné oblečení, se navíc i čím dál méně objevoval na rodinných oslavách. Jiná, úspěšnější hnutí se spíše než o prodejnost v Koreji snažila o propagaci hanboku v zahraničí.

V současné době má hanbok několik rozličných funkcí. V první řadě je stále určitým ceremoniálním oblečením pro ty, jež rádi udržují tradice. Nosí se při různých rodinných oslavách během roku, při narozeninách, svatbách i pohřbech. V druhé řadě je hanbok jedním ze symbolů, pomocí kterého se Korea prezentuje světu. S tím souvisí jeho objevování se na obrazovkách televizí, světových módních molech i na diplomatických jednáních. V neposlední řadě se jedná i o produkt mnohých módních domácích i zahraničních návrhářů.

Ačkoliv lze těžko předpokládat, že by se hanbok ještě někdy vrátil jako každodenní oblečení, zdá se, že i nadále bude nedílnou součástí korejské kultury a své místo neztratí ani ve světové módě.

Slovníček pojmů

- hanbok (한복) – tradiční korejský oděv
čoktturi (족두리) – ozdobná čepička hlavy
hwagwan (화관) – ozdobná čepička hlavy
pchungčcha (풍차) – zimní čepice
nambaü (남바위) – zimní čepice
čobaü (조바위) – zimní čepice
polkki (볼끼) – ochrana na uši
ajam (아얌) – zimní čepice s dlouhými pruhy látky v zadní části
čönmo (전모) – klobouk kuželovitého tvaru z bambusu a rýžového papíru
nõul (너울) – klobouk překrytý dlouhým šátkem
ssügäčchima (쓰개치마) – plášť, který se nosil přes hlavu
sakkat (삿갓) – slaměný klobouk
čögori (저고리) – vrchní kabátek u hanboku
 tongdžöng (동정) – vnitřní část límečku
 kit (깃) – vnější část límečku
 torjön (도련) – spodní lem kabátku
 korüm (고름) – stuhy, kterými se kabátek zavazoval
 sokčögori (속저고리) – čögori, které se nosil vespod
 sokčöksam (속적삼) – čögori, které se nosil vespod
 kasŭngarikä (가슴가리개) – pás
pädža (배자) – vesta
toši (도시) – rukávník
turumagi (두루마기) – kabát
čchima (치마) – sukně u hanboku
 mudžiki (무지기) – vícebarevná vícevrstvá spodnička
 täsjumčchima (대슝치마) – jednovrstvá spodnička
 sokpadži (속바지) – jednoduché spodní kalhoty
 tansokot (단속옷) – volné spodní kalhoty se širokými nohavicemi
 soksokot (속속옷) – volné spodní kalhoty se širokými nohavicemi
 tarisokot (다리속옷) – předchůdce kalhotek
unhje (také marŭnsin) (운혜, 마른신) – boty do sucha z kůže a hedvábí
 kkotsin (꽃신) – květy zdobené boty
čipsin (집신) – slaměné boty
mitchuri (미투리) – boty ze slámy, konopí, ramie nebo kůže
činsin (진신) – kožené boty
namaksin (나막신) – dřevěné boty
pösön (버선) – ponožky
ttöldžam (떨잠) – tři zlaté ozdobné spony do vlasů
twikkodži (뒤꽂이) – malé spony do vlasů
pinjõ (비녀) – jehlice do vlasů
norigä (노리개) – dekorativní přívěsky
ündžangdo (은장도) – ozdobné stříbrné nožičky
čumuni (주무니) – váčky na drobnosti

karakčči (가락지) - prsteny
 tänggi (땡기) – stuhy do vlasů
 pässitänggi (배씨땡기) – látková čelenka pro malé holčičky
 malttuktänggi (말뚝땡기) – delší stuha s hranatým zakončením
 čebiburitänggi (제비부리땡기) – delší stuha se zakončením ve tvaru zobáčku
 totchuraktänggi (도투락땡기) – dlouhá a široká stuha pro nevěsty
 ččoktänggi (쪽땡기) – kratší stuha pro vdané ženy
 säktong (색동) – kombinace více základních barev
 čögüi (적의) – oficiální dvorní oděv
 okdä (옥대) – pás
 täädä (대대) – šerpa
 wönsam (원삼) – ceremoniální oděv pro menší slavnosti
 tangüi (당의) – kabát pro malé obřady
 magodža (마고자) – kratší svrchní kabát
 durumagi (두루마기) – dlouhý svrchní kabát
 kisäng (기생) – profesionální společnice
 torongi (도롱이) – slaměný plášť farmářů
 mudang (무당) – šamanky
 munjōbok (무녀복) – oděv pro šamanky
 pänäččogori (배냇저고리) – bavlněný kabátek pro novorozené dítě
 säktongčogori (색동저고리) – barevný oděv pro děti při příležitosti prvních narozenin
 kkačchiturumagi (까치두루마기) – barevný kabát pro děti při příležitosti prvních narozenin
 hwarot (활옷) – svatební hanbok
 sangbok (상복) – pohřební hanbok
 kulgön (굴건) – vysoký čepec
 čokki (조끼) – vesta
 komusin (고무신) – gumové boty
 momppä (몸빼) – široké pracovní kalhoty
 sinjösöng (신여성) – tzv. nové ženy, vzdělané ženy, které přejímaly různé západní názory a bojovaly za rovnoprávnost
 fusion hanbok (퓨전한복) – hanbok, který v sobě propojuje prvky tradičního oděvu a západního oblečení
 kärjang hanbok (개량한복) – modernizovaný hanbok
 sānghwal hanbok (생활한복) – každodenní hanbok
 söllal (설날) – třídní oslavy nového roku připadající na 1. den 1. měsíce podle lunárního kalendáře
 čchusök (추석) – třídní oslavy sklizně připadající na 15. den 8. měsíce podle lunárního kalendáře
 tolčančchi (돌잔치) – oslava prvních narozenin dítěte
 kulle (굴레) – čepička tvořená několika vrstvami látek
 pegil (백일) – oslava 100 dní od narození dítěte
 hwangap (환갑) – oslava 60. narozenin

Seznam použitých zdrojů

Knižní publikace

SUNNY, Yang. *Hanbok: the art of Korean clothing*. Elizabeth, N.J.: Hollym, 1997, 212 s. ISBN 1-56591-082-6.

YI, Kyeong-ja, Na-yeong HONG, Suk-hwan CHANG a Mi-ryang YI. *Traditional Korean costume*. Folkestone, Kent, UK: Global Oriental, 2005, 335 p. ISBN 1905246048.

LOWELL, Percival. *Choson, The Land of the Morning Calm: A Sketch of Korea*. Boston: Ticknor and company, 1886, 530 s.

CHOI, Hyaeweol. *New women in colonial Korea: a sourcebook*. New York, NY: Routledge, 2012, 272 s. ISBN 9780415538497.

LEE, Samuel Songhoon. *Hanbok: Timeless fashion tradition*. Seoul Selection, 2013, 107 s. ISBN 9788997639410.

ČCHÄ, Kūmsök. *Segjehwarūl ūhan čöntchonghanbokkwa hansūitchail: Korean traditional clothes & Korean style for globalization*. Čigumunhwasa, 2012, 433 s. ISBN 9788970065700.

PÄK, Jöngdža. *Hanguk poksik munhwaüi hūrūm*. Seoul: Kjöngdžunsa, 2014, 488 s. ISBN 9788958951278.

PÄK, Jöngdža. *Hjöndä hanbokpchäsjönüi paldžačchü*. Sarjukbäpchan, 2006, 204 s. ISBN 9788920920554.

WINKELHÖFEROVÁ, Vlasta a Miriam LÖWENSTEINOVÁ. *Encyklopedie mytologie Japonska a Koreje*. Praha: Libri, 2006, 175 s. ISBN 80-727-7265-1.

Odborné články a studie

KWON, Yoon-Hee. 1982. Symbolism in Traditional Korean Silk Design. *Korea Journal*. (Vol. 22, No. 7).

LIM, Kyoung-Hwa a Soon-Che KANG. The Study on the Decorative Factors of Korean Traditional Skirts: Chima. *International Journal of Costume*. 2002, (Vol. 2).

KANG, Gyeong-rim a Jeong-hee KIM. A Study on Fashion Design Incorporating Korean-Style Motifs. *Journal of the Korean Society of Costume*. 2013, (Vol. 63, No. 6).

YANG, Eun-Hee, Hyung-Kun YOON a Kyung-Ja KIM. *A Study on the Colors in Korean Traditional Wedding Dress at the period of Chosun Dynasty*. Seoul, 2014. Odborná studie.

LEE, Jee-Hyun. A Study on the Colors and Coloration of Jeogori of Chosun Dynasty and the Modern Period of Korea. *International Journal of Costume*. 2007, (Vol. 7, No. 1).

LEE, Min-Jung a Min-Ja KIM. Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945. *International Journal of Costume and Fashion*. 2011, (Vol. 11, No. 1).

CHO, Hyo-Sook. Changes in Modern Han-Bok and the First Ladies' Costume. *Journal of the Korean Society of Costume*. 2006, (Vol. 56, No. 2).

HAN, Hee-Sook. Women's Life during Chosun Dynasty. *International Journal of Korean History*. 2004, (Vol. 6).

CHUN, Boh-Kyun. The Bare Breast Bragging about Having a Baby Boy - The Politics of Memory on the 'Women's Breast Pictures' in Joseon. *Feminist studies*. 2004, (Vol. 8).

YOU, Soon-Lye, Sun-Young JIN, Kyung-Sook SONG a Hyun-Joo PARK. A Study of the Hanbok Industry through Its Survey Research. *International Journal of Costume*. 2004, (Vol. 4).

HWANG, Oak Soh. On Promotion of Wearing Hanbok for the Modernization of Traditional Costumes. *International Journal of Costume*. 2008, (Vol. 8, No. 1).

CHO, Woo-hyun. Characteristics of the Korean Costume and Its Development. *Koreana*. 1995, (Vol.9, No.3).

Internetové zdroje

CHUNG, Ah-young. Hats offer glimpse of Joseon culture. *Korea Times* [online]. 2010 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.koreatimes.co.kr/www/news/art/2010/07/14865774.html>

JOO, Soo-kyeong. Kjobok Pjönčchönsa. *Culture Content* [online]. 2010 [cit. 2015-15-02]. Dostupné z: http://www.culturecontent.com/content/contentView.do?search_div=CP_THE&search_div_id=CP_THE003&cp_code=cp0423&index_id=cp04230046&content_id=cp042300460001&print=Y

- March First Movement. *Encyclopaedia Britannica* [online]. 2010 [cit. 2015-20-02]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/EBchecked/topic/364173/March-First-Movement>
- KIM, Yoo-kyung. Clothes, Ornaments and Artisans Who Make Them. *Koreana* [online]. 1995 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=503
- CHO, Woo-hyun. Characteristics of the Korean Costume and Its Development. *Koreana* [online]. 1995 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=503
- The Hanbok. *Visit Seoul* [online]. 2010 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://www.visitseoul.net/en/article/article.do?_method=view&art_id=38641&lang=en&m=0002000001005&p=05&WT.ac=MainBanner5-5
- Korean Artisans aim to keep Hanbok tradition alive. *Channel news Asia* [online]. 2015 [cit. 2015-04-18]. Dostupné z: <http://www.channelnewsasia.com/news/asiapacific/korean-artisans-aim-to/1664394.html>
- CHA, Frances a Elizabeth EUN. How 'hanbok' is influencing biggest fashion names. *CNN* [online]. 2013 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>
- YOON, Sojung. Hanbok catches eyes of international fashion lovers. *Korea* [online]. 2008 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: <http://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=72721>
- YOON, Ki-sook. Hanbok catches eyes of international fashion lovers. *Koreana* [online]. 1995 [cit. 2015-05-10]. Dostupné z: http://koreana.kf.or.kr/view.asp?article_id=504
- BRENNEMAN, Kevin. A Korean Funeral. *Seoul Site* [online]. 2010 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://www.seoulsite.com/survival-faq/a-korean-funeral/>
- How to Choose the Right Hanbok for Chuseok. *The Chosun Ilbo* [online]. [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2012/10/01/2012100100066.html
- REO, Ye-jin. Turning Point to Becoming Adults: The Coming-of-Age Day. *The Postech Times* [online]. 2010 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: <http://times.postech.ac.kr/news/articleView.html?idxno=6202>
- Hanbok. *Visit Korea* [online]. 2006 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: http://english.visitkorea.or.kr/enu/SH/SH_EN_7_3_2_3.jsp

- Hanbok Tops List of Pointless Wedding Purchases. *The Chosun Ilbo* [online]. 2011 [cit. 2015-05-08]. Dostupné z: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2011/03/28/2011032800320.html
- HALL, Emma. Korean Hanbok Fashion Designer Reveals Latest Collection. *NTD* [online]. 2012 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://www.ntd.tv/en/news/world/asia-pacific/20121219/76271-korean-hanbok-fashion-designer-reveals-latest-collection-.html>
- KIM, Hyung-eun. Critics dress down modern hanbok. *Korea Joongang Daily* [online]. 2014 [cit. 2015-05-02]. Dostupné z: <http://koreajoongangdaily.joins.com/news/article/article.aspx?aid=2994926>
- WEBB, Luigina. Fashion & Style: The Future of Korean Traditional Dress. *10 magazine* [online]. 2012 [cit. 2015-04-20]. Dostupné z: <http://www.10mag.com/fashion-style-hanbok-korean-traditional-dress/>
- LEE, Seung-ah. Trying on traditional Korean attire. *Korea* [online]. 2012 [cit. 2015-05-01]. Dostupné z: <http://www.korea.net/NewsFocus/Culture/view?articleId=102466>
- Park's Costume Changes Intrigue Fashion Experts. *The Chosun Ilbo* [online]. 2013 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2013/02/26/2013022601221.html
- HAN, Jane. Hanbok should change. *The Korea Times* [online]. 2013 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: http://koreatimes.co.kr/www/news/culture/2013/09/135_143196.html
- Customs. *Visit Korea* [online]. 2012 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: http://english.visitkorea.or.kr/enu/AK/AK_EN_1_4_9_2.jsp
- Park wears orange in a state dinner to show friendliness. *The Dong-A Ilbo* [online]. 2013 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://english.donga.com/srv/service.php3?biid=2013110771398>
- Ramie. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Ramie>
- Vogue. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Vogue>
- Kaliko. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2015-05-18]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kaliko>

Arirang. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Arirang>

Perilla. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2001 [cit. 2015-05-20]. Dostupné z: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Perilla>

Zdroje ilustrací

Ilustrace 1: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 2: <http://deoinga.egloos.com/3827266>

Ilustrace 3: <http://egloos.zum.com/whtdrgon/v/1671316>

Ilustrace 4: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 5: <http://www.vav.kr/193248/page/38/keyword/너>

Ilustrace 6: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 7: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 8: http://club.koreadaily.com/cafe_board/content.asp?idx=338129&table=1368_cafe_20151114223&c_idx=1368

Ilustrace 9: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 10: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Ilustrace 11: <http://www.instiz.net/pt/156985>

Ilustrace 12: <http://hanalin.egloos.com/v/4350497>

Ilustrace 13: <http://blog.daum.net/csn6110/8729228>

Ilustrace 14: http://www.brooklynmuseum.org/opencollection/objects/127738/Pair_of_Clogs_Namakshin

Ilustrace 15: http://m.tiexue.net/touch/thread_8482114_1.html

Ilustrace 16: <http://www.koreartnet.com/wOOrII/ere/gaere.html>

Ilustrace 17: <http://egloos.zum.com/roks821/v/8000947>

Ilustrace 18: <http://www.andongkwon.pe.kr/coding/sub5/sub3.asp?bseq=15&cat=1&sk=&sv=&yy=&page=10&mode=view&aseq=862>

Ilustrace 19: http://www.lovegangdong.kr/guide/tour_02/tour_palace.php?listgu=&idx=&gcode=&lcode=9&mcode=&tablename=&key=&keyfield=&area=&si=&gugun=&goo=&dong=&sangho=&pung1c=&sisul1=&sisul2=&sisul3=&sisul4=&sisul5=&sisul6=&bidx=&m_chk=&startc=&startc1=&start=30&n=31&code=kwan

Illustrace 20: http://www.chf.or.kr/c2/sub2_2.jsp?thisPage=1&searchField=&searchText=&brdType=R&bbIdx=101443

Illustrace 21: <https://namu.mirror.wiki/m/활옷>

Illustrace 22: LEE, Min-Jung a Min-Ja KIM. Dress and Ideology during the late 19th and early 20th centuries Korea, 1976-1945. International Journal of Costume and Fashion. 2011, (Vol. 11, No. 1).

Illustrace 23: http://blog.daum.net/_blog/BlogTypeView.do?blogid=0SIFG&articleno=25644&categoryId=43®dt=20131216165626

Illustrace 24: http://www.minjokcorea.co.kr/sub_read.html?uid=516§ion=sc18

Illustrace 25: <https://mirror.enha.kr/wiki/덕혜옹주>

Illustrace 26: http://www.zhongshenw.com/wzlf/korea/hymw/201101/t20110124_359569.shtml

Illustrace 27: http://club.koreadaily.com/cafe_board/content.asp?idx=338129&table=1368_cafe_20151114223&c_idx=1368

Illustrace 28: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Illustrace 29: <http://kr.newtopic.org/화제/신윤복/>

Illustrace 30: <http://wedding21.tistory.com/1184>

Illustrace 31: http://historyinphotos.blogspot.cz/2014_01_01_archive.html

Illustrace 32: <http://www.mmca.go.kr/exhibitions/exhibitionsDetail.do?menuId=1030000000&exhId=201204250002883>

Illustrace 33: <http://www.gunsbase.com/tokyo-1945/>

Illustrace 34: http://www.kwscs.or.kr/home/photo_history/230

Illustrace 35: <http://chamstory.tistory.com/947>

Illustrace 36: <http://widerstand365.tistory.com/368>

Illustrace 37: <http://www.dspress.org/news/articleView.html?idxno=2333>

Illustrace 38: http://books.chosun.com/site/data/html_dir/2007/11/24/2007112400264.html

Illustrace 39: <http://www.photoclass.kr/mediawiki/index.php?title=윤치오>

Illustrace 40: CHOI, Compiled and translated with introduction by Hyaeweol. New women in colonial Korea: a sourcebook. New York, NY: Routledge, 2012, 272 s. ISBN 9780415538497.

Illustrace 41: http://www.boston.com/bigpicture/2010/06/remembering_the_korean_war_60.html

Illustrace 42: <http://jeogori.m.web.fc2.com>

Illustrace 43: <http://photovil.hani.co.kr/373508>

Illustrace 44: <http://blog.gosnapshop.com/tag/노라노/>

Illustrace 45: http://www.koreatimes.co.kr/www/news/culture/2015/04/199_123582.html

Illustrace 46: http://www.daejonilbo.com/news/newsitem.asp?pk_no=847165

Illustrace 47: LEE, Samuel Songhoon. Hanbok: Timeless fashion tradition. Seoul Selection, 2013,

107 s. ISBN 9788997639410.

Ilustrace 48: <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/asia/southkorea/9755820/Park-Geun-hye-becomes-South-Koreas-first-female-president.html>

Ilustrace 49: <http://garimtos.tistory.com/22>

Ilustrace 50: <http://m.stylem.mt.co.kr/view.html?no=2010102910012964882>

Ilustrace 51: <http://www.ilbe.com/5470307159>

Ilustrace 52: <http://www.kocis.go.kr/koreanet/view.do?seq=2939>

Ilustrace 52: <http://fashioninkorea.org/traditional-korean-dress-hanbok-leesle-hwang-yi-seul-kr-2014/>

Ilustrace 53: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Ilustrace 54: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Ilustrace 55: <http://iamkoream.com/carolina-herraras-nyfw-show-hanbok-inspired/>

Ilustrace 56: <http://iamkoream.com/carolina-herraras-nyfw-show-hanbok-inspired/>

Ilustrace 57: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Ilustrace 58: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Ilustrace 59: <http://edition.cnn.com/2013/10/13/travel/korean-hanbok-fashion/>

Ilustrace 60: <http://www.vogue.co.kr/>

Ilustrace 61: <http://www.vogue.co.kr/>

Ilustrace 62: <http://vnexpress.net/kim-chi/tag-73855-1.html>

Ilustrace 63: <http://starship106.blogspot.cz/2009/01/korean-funeral.html>

Ilustrace 64: <http://www.fanpop.com/clubs/yurisistiblow/images/33274309/title/snsd-hanbok-photo>

Ilustrace 65: <http://www.sonjjang-hanbok.com/baby-hanbok/korean-clothes-for-boy/first-birthday-hanbok129.html>

Ilustrace 66: <http://www.epochtimes.com/b5/8/5/20/n2123511.htm>

Ilustrace 67: http://www.yebok.com/front/php/category.php?cate_no=43

Ilustrace 68: http://www.yebok.com/front/php/category.php?cate_no=43

Ilustrace 69: <http://www.koreanfilm.or.kr/mobile/films/filmView.jsp?movieCd=20030127>

Ilustrace 70: <http://koreandrama.com/jang-ok-jung-lives-in-love-the-official-poster-of-kim-tae-hee-yoo-ah-in-has-been-revealed/>

Ilustrace 71: http://english.chosun.com/site/data/html_dir/2013/02/26/2013022601221.html

Ilustrace 72: <http://english.donga.com/srv/service.php3?biid=2013110771398>